

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Η ερευνητική εργασία με θέμα «**Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΩΣ ΣΗΜΕΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**» εκπονήθηκε από τους μαθητές της Α' Λυκείου του 1^{ου} Γενικού Λυκείου:

ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟ ΓΕΩΡΓΙΟ
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΕΤΗ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
ΒΕΡΓΗ ΙΩΑΝΝΑ
ΓΙΑΚΟΥΜΗ ΙΩΑΝΝΗ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟ ΑΝΤΩΝΙΟ-ΝΕΚΤΑΡΙΟ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΥΛΑ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
ΓΚΟΤΣΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟ
ΔΗΜΗΤΡΟΥΛΟΠΟΥΛΟ ΒΑΓΓΕΛΗ
ΜΑΡΙΝΗ ΧΡΥΣΟΒΑΛΑΝΤΟΥ-ΕΙΡΗΝΗ
ΜΑΥΡΟΓΕΩΡΓΟΥ ΟΛΓΑ
ΜΕΝΤΗ ΜΑΡΙΑ
ΣΑΡΕΛΛΑ ΟΡΕΣΤΗ
ΣΙΚΑΛΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ
ΣΠΥΡΕΑ ΚΛΕΑΝΘΗ
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
ΤΣΙΒΕΛΕΚΙΔΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
ΧΑΝΤΖΙΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΙΑ
ΧΟΥΛΙΑΡΑ ΒΑΣΙΛΗ
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΟ
ΨΑΡΡΕΑ ΔΗΜΗΤΡΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ: ΜΕΤΣΙΟΥ ΜΑΡΙΑ – ΠΑΠΠΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΑΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

<< Η ελληνική γλώσσα , ο άνθρωπος , η θάλασσα [...] . Για κοίταξε πόσο θαυμάσιο πράγμα είναι να λογαριάζει κανείς πως , από την εποχή που μίλησε ο Όμηρος ως τα σήμερα , μιλούμε , ανασαίνουμε και τραγουδάμε με την ίδια γλώσσα. Κι αυτό δεν σταμάτησε ποτέ , είτε σκεφτούμε την Κλυταιμνήστρα που μιλά στον Αγαμέμνονα , είτε την Καινή Διαθήκη , είτε τους ύμνους του Ρωμανού και του Διγενή Ακρίτα , είτε το Κρητικό θέατρο και τον Ερωτόκριτο , είτε το δημοτικό τραγούδι ! >> .

Γεωγραφική εξάπλωση

Η ελληνική γλώσσα σύμφωνα με την υπόθεση Κουργκάν και τον Μάκρους Τσίριους φαν Μπόξχορν είναι μια από της ινδοευρωπαϊκές γλώσσες . Αποτελεί το μοναδικό μέλος ενός ανεξάρτητου κλάδου της ινδοευρωπαϊκής οικογένειας γλωσσών . Ανήκει επίσης στον βαλκανικό γλωσσικό δεσμό . Στην ελληνική γλώσσα , έχουμε γραπτά κείμενα από τον 15ο αιώνα π. Χ. μέχρι σήμερα . Η ελληνική υπήρξε στην αρχαιότητα η πιο διαδεδομένη γλώσσα στην Μεσόγειο και στην Νότια Ευρώπης κυρίως εξαιτίας του πλήθους των αποικιών που είχαν ιδρυθεί από τους Έλληνες στις ακτές της Μεσογείου και έφτασε να είναι η γλώσσα του εμπορίου ακόμα και μέχρι την τέλη της Αλεξανδρινής περιόδου . Η ελληνική σήμερα αποτελεί την μητρική περίπου 12 εκατομμυρίων ανθρώπων , κυρίως στην Ελλάδα και στην Κύπρο . Αποτελεί την μητρική γλώσσα αυτοχθόνων πληθυσμών στην Αλβανία τη Βουλγαρία την ΠΓΔΜ την Ιταλία και την Τουρκία . Εξαιτίας της μετανάστευσης η γλώσσα ομιλείται ακόμα και σε χώρες - προορισμούς ελληνοφώνων πληθυσμών μεταξύ των οποίων η Αυστραλία , ο Καναδάς , η Γερμανία , το Ηνωμένο Βασίλειο , η Ρωσία , και οι Ηνωμένες Πολιτείες . Συνολικά υπολογίζονται ότι ο συνολικός αριθμός ανθρώπων που μιλούν ελληνικά ως πρώτη ή δεύτερη γλώσσα είναι γύρω στο 20 εκατομμύρια .

Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Μια γλώσσα που αριθμεί βίον 40 αιώνων , όπως και η ελληνική , είναι φυσικό στο πέρασμα του χρόνου – τόσο μακρού χρόνου – να έχει υποστεί μεταβολές . Η ελληνική γλώσσα κατέχει ξεχωριστή θέση ανάμεσα στις 2.700 γλώσσες του κόσμου και αποτελεί μια απλή διαπίστωση . << Στο μάκρος είκοσι πέντε αιώνων δεν υπήρξε ούτε ένας , επαναλαμβάνω ούτε ένας που να μην έγραψε ποίηση στην ελληνική γλώσσα . Να τη είναι το μεγάλο βάρος παράδοσης που το όργανο αυτό σηκώνει >> , εξηγεί , από την πλευρά του δημιουργού , την προνομιακή θέση της Ελληνικής ανάμεσα στις γλώσσες του κόσμου . Η ελληνική γλώσσα έχει την πιο μακρά ιστορία από της Ευρωπαϊκές γλώσσες . Αυτό καταμαρτυρείται από επιγραφές που έχουν βρεθεί στην ελληνική γη και που χρονολογούνται από την δεύτερη χιλιετία π.Χ. καθώς και από λογοτεχνικά κείμενα τα οποία είναι 2500 χρόνων . Όλες οι τέχνες και οι επιστήμες γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν κάνοντας της γλώσσας αυτής . Τα πρώτα κείμενα Μαθηματικών , Φυσικής , Αστρονομίας , Νομικής Ιατρικής , Ιστορίας Γαστρονομίας κ.α. γράφτηκαν στην γλώσσα αυτή . Το πλέον αξιοσημείωτο γεγονός πάντως είναι ότι το 1100 π.Χ. οι Έλληνες είχαν την μεγαλοφυή ιδέα να δημιουργήσουν κάποια

γραπτά σύμβολα κάθε ένα από αυτό αντιπροσωπεύει μόνο ένα φθόγγο (σε αντίθεση με το Φοινικικό αλφάβητο που ήταν συμφωνικό / φθογογραφικό) . Αυτή η μια προς μια αναλογία γραμμάτων και φθόγγων άλλαξε το ρου της ιστορίας αφού η εφαρμογή της ιδέας αυτής αποτελεί αυτό που ονομάστηκε 'αλφάβητο' .

	Γραμματίδα	Φοινικικό αλφάβητο	Μικρό γράμμα	Μικρό (επίσημο)	Φοινικικό αλφάβητο	Γραμματίδα
1	Α	Α	Α	Α	Α	Α
2	Β	Β	Β	Β	Β	Β
3	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ	Γ
4	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ	Δ
5	Ε	Ε	Ε	Ε	Ε	Ε
6	Ζ	Ζ	Ζ	Ζ	Ζ	Ζ
7	Η	Η	Η	Η	Η	Η
8	Θ	Θ	Θ	Θ	Θ	Θ
9	Ι	Ι	Ι	Ι	Ι	Ι
10	Κ	Κ	Κ	Κ	Κ	Κ
11	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ	Λ
12	Μ	Μ	Μ	Μ	Μ	Μ
13	Ν	Ν	Ν	Ν	Ν	Ν
14	Ξ	Ξ	Ξ	Ξ	Ξ	Ξ
15	Ο	Ο	Ο	Ο	Ο	Ο
16	Π	Π	Π	Π	Π	Π
17	Ρ	Ρ	Ρ	Ρ	Ρ	Ρ
18	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ	Σ
19	Τ	Τ	Τ	Τ	Τ	Τ
20	Υ	Υ	Υ	Υ	Υ	Υ
21	Φ	Φ	Φ	Φ	Φ	Φ
22	Χ	Χ	Χ	Χ	Χ	Χ
23	Ψ	Ψ	Ψ	Ψ	Ψ	Ψ
24	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω	Ω

Η ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ είναι μια από της σημαντικότερες καινοτομίες του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού . Ωστόσο το αλφάβητο δεν το ανακάλυψαν εξ αρχής οι Έλληνες : τα ονόματα και η μορφή των γραμμάτων καθώς και αριστερόστροφη γραφή των πρώτων αλφαβητικών επιγράφων , δεν αφήνουν καμία αμφιβολία ότι το ελληνικό αλφάβητο συνδέεται στενά βορειοσημητικές γραφές του τέλους της 2ης και των αρχών της 1ης χιλιετίας π.Χ. στις οποίες αναφερόμαστε συνήθως (ακολουθώντας τους αρχαίους) με το γενικό όνομα φοινικική γραφή .

Αν θέλαμε να χαρακτηρίσουμε γενικότερα τη δομή της ελληνικής γλώσσας στην υφή της και την εξέλιξη της , θα είχαμε να παρατηρήσουμε τα εξής . Η αρχαία ελληνική γλώσσα , τόσο

από πλευράς δομολειτουργικής (μορφοσυντακτικών δομών και επικοινωνιακών λειτουργιών που επιτελούν) όσο και από απόψεως λεξιλογικής (δηλώσεων λεπτών και σύνθετων εννοιών της επιστήμης των πολιτικοκοινωνικών θεσμών και της λογοτεχνίας) , καλλιεργήθηκε σε ύψιστο βαθμό.

Πρωτοελληνική

Για την πρώτη φάση (πρωτοελληνική) η οποία τοποθετείται πριν το 1600 π.Χ. , οι όποιες γνώσεις μας για την ελληνική γλώσσα βασίζονται σε τεχνικές επανασύνθεσης που προκύπτουν από τη συγκριτική γλωσσολογία . Η πρωτοελληνική είχε 7 πτώσεις (ονομαστική , γενική , δοτική , αιτιατική , αφαιρετική , τοπική , κλητική) . Επίσης είχε διατηρήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά της Ινδοευρωπαϊκής μητέρας-γλώσσας . Είχε τρεις φωνές (ενεργητική , παθητική , μέση) και τρεις αριθμούς (ενικός , δυϊκός , πληθυντικός) . Σημαντικό χαρακτηριστικό της (που διατηρήθηκε σχεδόν μέχρι τα πρώτα μεταχριστιανικά χρόνια) ήταν ο μουσικός τόνος . Ο τόνος στα αρχαία ελληνικά δεν αντιστοιχούσε σε αύξηση της έντασης της φωνής αλλά σε αύξηση του τονικού ύψους .

Μυκηναϊκή ελληνική

Στην αμέσως επόμενη φάση (μυκηναϊκή ελληνική) η οποία μαρτυρείται από τις πινακίδες της Γραμμικής Β' και από ορισμένους στίχους των Ομηρικών επών , παρατηρούμε εξίσου πολλούς αρχαϊσμούς . Π.χ. η γενική των ονομάτων σε -ος σχηματιζόταν με την κατάληξη -οιο ενώ υπάρχει φθόγγος (που συμβολίζεται με) <<q>> ο οποίος βρίσκεται σε λέξεις όπου από την ΙΕ θα αναμενόταν ένα *kw ή ένα ή *gw . Οι πτώσεις αφαιρετική και τοπική διατηρούνται αλλά σε μάλλον περιορισμένο βαθμό .

Κλασική ελληνική

Στην κλασική ελληνική , αρχαιότερα κείμενα της οποίας είναι Ομηρικά έπη και αρχαιότατο τεκμήριο ή επιγραφή του Διπύλου , το βασικότερο χαρακτηριστικό είναι η υψηλή διαλεκτική διαφοροποίηση , η οποία οφείλεται πιθανότατα στην πολυδιάσπαση του ελληνόφωνου κόσμου σε διάφορα κρατίδια . Ως προς το αν οι βασικές διάλεκτοι της κλασικής εποχής (ιωνική , αιολική , δωρική κ.τ.λ.) δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα λόγω της πολιτικής πολυδιάσπασης των Ελλήνων ή << ήρθαν >> μαζί με τα αντίστοιχα φύλα της εποχής του Χαλκού , οι γνώμες δίστανται . Φαίνεται πως δεν αποκλείεται να συνέβησαν και τα δύο . Πάντως οι διάλεκτοι της κλασικής εποχής διέφεραν αρκετά μεταξύ τους και δεν θα ήταν υπερβολή να υποστηριχτεί ότι οι ομιλητές τους βρίσκονταν πολλές φορές στα ακραία όρια της αλληλοκατανόησης .

Ελληνιστική κοινή

Αποτέλεσμα της χρήσης της αττικής διαλέκτου ως δεύτερης (και συχνά πρώτης) γλώσσας από παρά πολλούς αλλόγλωσσους (αλλά και από ελληνόφωνους που μιλούσαν πρωτύτερα μια άλλη ελληνική διάλεκτο) ήταν σαρωτικές αλλαγές σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας . Έτσι:

- Η προφορά άλλαξε ριζικά με κυριότερο χαρακτηριστικό την προφορά των ει , η , υ , υι ως << ι >> (ιωτακισμός) και την απώλεια των φθόγγων F (w) και H (δασεία) .
- Ο δυϊκός αριθμός το απαρέμφατο και η μέση φωνή χάθηκαν .

Απλοποιήθηκε σημαντικά το σύστημα κλίσης ονομάτων και ρημάτων .

Το αποτέλεσμα όλων αυτών των μεταβολών ήταν η Ελληνιστική Κοινή , η οποία μαρτυρείται κυρίως στην Καινή Διαθήκη . Είναι χαρακτηριστικό ότι την ίδια εποχή έχουμε και τους πρώτους αττικιστές , αυτούς που θεωρούσαν απαραίτητη τη διατήρηση της << αυθεντικής >> αττικής διαλέκτου , τουλάχιστον στον γραπτό λόγο.

Μεσαιωνική ελληνική

Η ελληνιστική κοινή εξελίχθηκε στην μεσαιωνική ελληνική , η οποία μαρτυρείται κυρίως από δημοτικά τραγούδια . Τελευταία φωνολογική μεταβολή κατά τον 10ο αιώνα ήταν ο ιωτακισμός και του << οι >> και του << υ >> που ως τότε το πρόφεραν ως [γ] , δηλαδή σαν το γαλλικό << u >> .

Νέα Ελληνική

Τα όρια μεταξύ νέας ελληνικής και μεσαιωνικής ελληνικής δεν είναι ιδιαίτερα σαφή , πάντως τοποθετούνται χονδρικά κάπου στα τελευταία χρόνια του Βυζαντίου . Κατά την περίοδο αυτή (καθώς και στην Τουρκοκρατία) είχαμε μια εξίσου έντονη διαλεκτική διαφοροποίηση η οποία συνεχιζόταν μέχρι πριν μερικές δεκαετίες . Η Γραμματική του Μιχάλη Τριανταφυλλίδη ενώ περιγράφει την κοινή ελληνική είναι παράλληλα ρυθμιστική για την σημερινή χρήση της γλώσσας στο σχολείο και άλλου.

Αντίστοιχα και η ελληνική γλώσσα έχει δανειστεί λέξεις , σημασίες λέξεων και γραμματικές δομές από τις προελληνικές γλώσσες μέχρι και τις σημερινές . Επιπλέον δανείζεται ξανά

λέξεις που είχε δανείσει πρώτη σε άλλες γλώσσες . Η παραπάνω διαδικασία ονομάζεται αντιδάνειο .

Για να φθάσουν στην Ευρώπη μεσολάβησε η λατινική , η οποία ενήργησε ως γέφυρα , ως μεσάζων : Περίπου το 60 με 70 π.Χ. ο επιφανέστατος ρήτορας της Ρώμης Κικέρων , όταν σπούδαζε στην Ακαδημία της Μεσογείου , που ήταν στην Ρόδο και είχε διδάσκαλο τον φιλόσοφο Ποσειδώνιο είχε διαπιστώσει ότι η << Φωνή Ελληνής >> εφεύρε και χρησιμοποιεί μέσω των προθέσεων τα σύνθετα , πολλαπλασιάζοντας της λέξεις και τα νοήματα και προσφέροντας τα στη συνέχεια ως δώρων << εις τους την βαρβαρικήν ομιλούντας >> .

Είναι δε γνωστό ότι οι Ρωμαίοι είχαν μόνο μερικές εκατοντάδες λέξεις , αγροτικό περιεχόμενο . Όταν ο Κικέρων τελείωσε της σπουδές του στην Ελλάδα και επέστρεψε στην Ρώμη , πήρε μαζί του κάποιες χιλιάδες ελληνικές λέξεις δηλωτικές πολιτισμού και ένα << κλειδί >> το οποίο πολλαπλασίασε την αξία και την σημασία τους .

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Πρόλογος

Η Ελληνική γλώσσα δεν είναι απλώς μία από τις 2700 περίπου γλώσσες που μιλούν οι άνθρωποι σήμερα στη γη. Είναι, και αυτό αναγνωρίζεται, μια ιδιαίτερη, μια ιστορικά και πολιτισμικά ξεχωριστή στο κόσμο γλώσσα. Μέσα από τον ελληνικό πολιτισμό, εκφρασμένο φυσικά σε ελληνική γλώσσα και με ελληνικές λέξεις συμβαίνει ώστε κάθε άνθρωπος κάποιας μορφώσεως όπου γης να έχει ακουστά τη γλώσσα αυτή. Ιδιαίτερα οι ομιλητές των ευρωπαϊκών γλωσσών, που είναι και οι πολιτισμικά επικρατούσες , γνωρίζουν καλά πως πολλές από τις λέξεις της γλώσσας τους προέρχονται από την ελληνική. Έτσι εξηγείται πως το επικοινωνιακό και πολιτισμικό γόητρο αυτής της γλώσσας είναι, δυσανάλογα προς την πολιτική, οικονομική και γεωγραφική έκταση και παρουσία της Ελλάδας σημαντικά υψηλό. Η συχνή επιλογή μιας ελληνικής προελεύσεως αγγλικής, γαλλικής ή γερμανικής λέξης ή φράσης σε ένα κύριο άρθρο μιας ευρωπαϊκής εφημερίδας, ή σε οποιοδήποτε απαιτητικό κείμενο των μεγάλων αυτών γλωσσών, οφείλεται ακριβώς στο επικοινωνιακό γόητρο που εξακολουθούν να τρέφουν για την ελληνική οι ξένοι. Άλλοι πάλι, μαθαίνοντας πως η ελληνική γλώσσα μιλιέται και γράφεται στην Ελλάδα και σήμερα, ζητούν να πληροφορηθούν ποια είναι η σχέση της σύγχρονης ελληνικής με την αρχαία. Ενώ όλοι οι επιστήμονες, ιδίως στις καθιερωμένες από παλιά επιστήμες, έχουν συνείδηση ότι μεγάλο μέρος της ορολογίας της επιστήμης τους ανάγεται στην ελληνική. Σχολικά βιβλία, λεξικά, πλήθος βιβλίων πολιτισμικού περιεχομένου και μαζί μια τεράστια ειδική βιβλιογραφία από ξένους για ξένους, στις περισσότερες ξένες γλώσσες αναφέρονται άμεσα ή έμμεσα στην ελληνική γλώσσα, στην αρχαία, λιγότερο ίσως στη βυζαντινή, αρκετά πια, στην νέα ελληνική γλώσσα. Με την πορεία προς την ένωση της Ευρώπης και μέσα από την ευρωπαϊκή κοινότητα προβλήθηκε, αναπάντεχα, η παρουσία της σύγχρονης ελληνικής ως μια από τις ισότιμες γλώσσες των χωρών-μελών της κοινότητας. Έτσι βρέθηκε η Ελλάδα στο πρόγραμμα αυτόματης(μηχανικής) μετάφρασης των γλωσσών της κοινότητας, το πρόγραμμα "EUROTRA", που έδωσε μεγάλη ώθηση

στην ανάλυση της σύγχρονης ελληνικής με ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Λιγότερο μέχρι τώρα αλλά με ευοίωνες προοπτικές, προχωρεί και προβάλλεται η ελληνική γλώσσα μέσα από το γλωσσικό πρόγραμμα "LINGUA". Αν αυτό αφορούν στο παρόν της ελληνικής γλώσσας που έγιναν και οι προβληματισμοί που αναπτύχθηκαν και αναπτύσσονται σε σχέση με το μέλλον της ελληνικής γλώσσας. Η γλωσσική πραγματικότητα που έχει αρχίσει να διαμορφώνεται στην Ευρώπη και τον κόσμο, με την αγγλική να κερδίζει συνεχώς έδαφος όχι μόνο ως γλώσσα συνεννόησης για πρακτικό-οικονομικούς σκοπούς, αλλά και ως γλώσσα με υψηλό κοινωνικό γόητρο που γεννά μιμητισμούς και εκτεταμένες παθητικές επιδράσεις στη γλωσσική επικοινωνία των λαών, αυτός ο γλωσσικός ιμπεριαλισμός και επεκτατισμός της αγγλικής ενεργοποιεί, έστω εθνικών γλωσσών, που αρχίζουν να αισθάνονται δέσμιοι αυτού του επεκτατισμού. Παρήγορα μηνύματα αφυπνίσεως της γλωσσικής συνείδησης και κινητοποιήσεως της γλωσσικής ευαισθησίας πληθαίνουν όλο και περισσότερο στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.

Τύποι GREEKLISH

Τα Greeklish μπορεί να είναι ορθογραφικά, δηλαδή να ακολουθού τους κανόνες της ελληνικής ορθογραφίας, ή να είναι φωνητικά, δηλαδή να σκοπεύουν στη φωνητική απόδοση των ελληνικών. Ο περισσότερος όμως κόσμος χρησιμοποιεί ένα "μεικτό" σύστημα, που συνδυάζει το θέμα της ορθογραφίας με την φωνητική απόδοση, χωρίς η γραφή να έχει ισχυρή τυποποίηση. Τα Greeklish λοιπόν είναι μια απάτη, που προσπαθεί να εξαπατήσει τους νέους παγιδεύοντας τους σε μονοπάτια αγραμματισμού και περιορισμού του εύρους σκέψης τους, αφού όπως είναι παγκοσμίως αποδεκτό μόνο η ελληνική γλώσσα με το πλήθος λέξεων της και την πολυπλοκότητα στις έννοιές της βοηθά τον εγκέφαλο να φτάσει σε ανώτατο τρόπο σκέψης.

Στην καμπή από τον 20ό προς τον 21ο αιώνα ο απολογισμός του τι έγινε στη γλώσσα μας στον αιώνα που φεύγει και τι προοπτικές ανοίγονται για την Ελληνική στον αιώνα που έρχεται, ο προβληματισμός για το πού βρίσκεται και πού βαδίζει η ελληνική γλώσσα είναι εξ αντικειμένου ζήτημα υψίστης σημασίας. Αν, βεβαίως, δεχθούμε ότι η γλώσσα είναι κύριο στοιχείο της ταυτότητας ενός λαού και βασικό σημείο αναφοράς για την περασμένη, τη σύγχρονη και τη μελλοντική πορεία του. Αν δεχθούμε την αρχή του Austin ότι γλώσσα σημαίνει πράξη. Αν στοιχίσουμε στη διακήρυξη του Wittgenstein ότι ο κόσμος μας είναι η γλώσσα μας. Αν συμφωνήσουμε με τον Barthes ότι ο κόσμος μας είναι ένας κόσμος κειμένων προφορικών και γραπτών. Κοντολογίς, αν δούμε τη γλώσσα στις πραγματικές της διαστάσεις ως εκδήλωση της σκέψης, του πολιτισμού, της ιστορίας και της όλης υπόστασης ενός λαού.

Για να μη πελαγοδρομήσουμε στις αμέτρητες πτυχές του θέματος και να μη ξεστράτισουμε σε μελλοντολογικές εικονολογίες, κρίνω σκόπιμο να κινηθούμε προς δύο κατευθύνσεις: α) να εκτιμήσουμε, σε πολύ γενικές γραμμές, τι σημαντικό συντελέστηκε στη γλώσσα μας τον αιώνα που φεύγει, και β) να εκτιμήσουμε τι μπορεί να γίνει για την Ελληνική στον αιώνα που έρχεται. Ας μη ξεχνάμε μόνο ότι στη γλώσσα όπως και στην πολιτική κάθε μελλοντολογικού τύπου πρόβλεψη είναι σχεδόν αδύνατη. Οι γλωσσικές προφητείες είναι άκρως επισφαλείς και μόνο λογικές υποθέσεις επιτρέπεται να διατυπωθούν.

Η Ελληνική τον 20ό αιώνα

Από τους 20 αιώνες που διένυσε ο Ελληνισμός με τη γλωσσική **διμορφία** της Ελληνικής, τη διάσχισή της δηλ. στη μορφή του *προφορικού λόγου* (που απετέλεσε τη γνήσια συνέχεια και εξέλιξη της αρχαίας γλώσσας, για να καταλήξει στη γνωστή *δημοτική*) και στη μορφή του *γραπτού λόγου* (που ξεκίνησε ως τεχνητή αττικιστική μίμηση, για να καταλήξει στην επί αιώνες κυρίαρχη «επίσημη» γλώσσα, τη μετέπειτα γνωστή ως *λόγια ή καθαρεύουσα*), ο τελευταίος αιώνας, ο 20ός, επέπρωτο να γωρίσει την επίσημη λύση του γλωσσικού και τον τερματισμό μιας εκκρεμότητας είκοσι αιώνων. Κι αυτό όχι μόνο με την απόφαση της Κυβερνήσεως Καραμανλή του 1976 που καθόλου δεν πρέπει να υποτιμήσει κανείς τη σημασία της, αλλά κυρίως με την ωρίμαση του θέματος στις συνειδήσεις των περισσοτέρων Ελλήνων, οι οποίοι είχαν μέσα τους πεισθεί για την ανάγκη επισήμοποίησης (και στον γραπτό λόγο) της Νεοελληνικής, της γλωσσικής μορφής που μιλούσαν σχεδόν όλοι στην επικοινωνία τους. Αυτή τη σύνθετη μορφή γλώσσας, τη Νεοελληνική, που είχε ως βάση και κορμό τη μητροδίδακτη δημοτική γλώσσα και ως οργανικό συμπλήρωμα, από τη συνύπαρξη και συν-έκφραση αιώνων, στοιχεία από τη *λόγια* (γραπτή) παράδοση, ανεγνώρισε ως επίσημη γλώσσα η Πολιτεία την τρίτη δεκαετία πριν από το τέλος του 20ού αιώνα. Αυτή η ιστορική απόφαση από την πλευρά της Πολιτείας και αυτή η ιστορική εξέλιξη και ωρίμαση από την πλευρά της ίδιας της γλώσσας, δηλ. των ομιλητών της Ελληνικής, σφραγίζει ιστορικά τον αιώνα που φεύγει, γιατί ουσιαστικά δίνει τέλος σ' ένα μείζονος σημασίας όσο και οξύ εθνικό, κοινωνικό και πνευματικό ζήτημα.

Το **γλωσσικό ζήτημα** λειτούργησε διττά στα πνευματικά μας πράγματα: α) αρνητικά· προκάλεσε τον «Γλωσσικό Εμφύλιο» που δίχασε τους Έλληνες, ιδίως τους διανοούμενους, ολόκληρο σχεδόν τον 20ό αιώνα (αφού διχογνωμίες και συγκρούσεις γλωσσικές υπήρξαν και μετά την επισήμοποίηση της δημοτικής το 1976), ενώ συγχρόνως απορρόφησε ή έστρεψε προς άλλη κατεύθυνση την επιστημονική δραστηριότητα πολλών λογίων και γλωσσολόγων, οι οποίοι θα μπορούσαν να έχουν αξιοποιήσει επωφελέστερα για τη χώρα μας τις πνευματικές και επιστημονικές τους δυνάμεις (εννοώ γλωσσολόγους όπως ο Χατζιδάκις, ο Ψυχάρης ή ο Τριανταφυλλίδης, επιστήμονες όπως ο Ιωάννης Κακριδής, αλλά και άλλους όπως ο Δελμούζος, ο Γληνός, ακόμη και ο πολύς Μιστριώτης)· β) θετικά· υπήρξε αιτία για τους Έλληνες ως λαό να σκεφθούν και να ασχοληθούν περισσότερο με τη γλώσσα, αποκτώντας μια σπάνια ευαισθησία και μια αξιοπρόσεκτη εγρήγορση για τα γλωσσικά θέματα. Ο Γερμανός, ο Άγγλος, ο Ολλανδός ή ο Ιταλός λ.χ. δεν θα ενδιαφερθεί τόσο για τη γλώσσα του όσο ο Έλληνας, κι από κοντά ο Βέλγος και ο Ελβετός οι τελευταίοι δεν έχουν, βεβαίως, πρόβλημα γλωσσικής διμορφίας (*diglossia*), αλλά πραγματικής διγλωσσίας (*bilingualism*) και τριγλωσσίας ακόμη!

Αν σκεφθεί κανείς ότι σε μιαν άλλη χρονική καμπή, αυτήν από τον 19ο στον 20ό αιώνα, χύθηκε αίμα για τη γλώσσα από συγκρούσεις με διαδηλωτές στους δρόμους της Αθήνας (Ευαγγελιακά 1901, Ορεστειακά 1903). Αν σκεφθεί κανείς τις επιθέσεις που δέχτηκε ο Ελευθέριος Βενιζέλος από δημοτικιστές, όταν στο Σύνταγμα του 1911 καθιέρωνε νομοθετικά (για πρώτη φορά) την καθαρεύουσα ως επίσημη γλώσσα αλλά και τις επιθέσεις που δέχτηκε ο ίδιος πάλι από καθαρευουσιάνους, όταν το 1917 εισήγαγε τη διδασκαλία της

δημοτικής σε τάξεις του δημοτικού σχολείου (Εκπαιδευτικός δημοτικισμός, Τριανταφυλλίδης, Δελμούζος, Γληνός). Αν σκεφθεί κανείς ότι δεν υπάρχει γλωσσολόγος, φιλόλογος, λογοτέχνης ή λόγιος τον 20ό αιώνα, που να μην έγραψε ή μίλησε έστω μία φορά για το γλωσσικό (δεν είμαστε άλλωστε λίγοι όσοι ακόμη γράφουμε ή μιλούμε σε άλλους βεβαίως τόνους, για άλλα θέματα και με άλλο πνεύμα πάλι για τη γλώσσα!). Αν εξετάσει κανείς την τεράστια βιβλιογραφία που έχει αναπτυχθεί τον 20ό αιώνα για το θέμα της γλώσσας (αρκεί να δει μόνο τι έχει δημοσιευθεί στον Τύπο, ημερήσιο και περιοδικό). Αν αναζητήσει τους Συλλόγους, τους Ομίλους και τα κινήματα που έχουν γίνει με θέμα τη στήριξη ή υπεράσπιση ή προστασία ή διαφύλαξη κ.λπ. της γλώσσας. Αν σκεφθεί ότι καθαρεύουσα και δημοτική στην Εκπαίδευση ήταν (μέχρι το 1976) ζήτημα πολιτικό («προοδευτικές» κυβερνήσεις υποστήριζαν τη δημοτική και «συντηρητικές» την καθαρεύουσα, με «σφήνα» τον Μεταξά που, μολονότι δικτάτορας, συγκρότησε Επιτροπή από επιστήμονες που δεν ασπάζονταν τις απόψεις του η οποία συνέταξε την πρώτη γραμματική της δημοτικής γλώσσας). Αν, αν, αν..., τότε συνειδητοποιεί κανείς ότι στην ιστορία των πνευματικών και κοινωνικών πραγμάτων της χώρας ο 20ός αιώνας θα χαρακτηρίζεται από τον ιστορικό του μέλλοντος ως ο αιώνας που λύθηκε το γλωσσικό ζήτημα και επισημοποιήθηκε στην Ελλάδα η νεοελληνική/δημοτική γλώσσα ή, αλλιώς, ως ο αιώνας κατά τον οποίο εξέλπτε οριστικά η γλωσσική διάσχιση της Ελληνικής, που ξεκίνησε ήδη στον αρχαίο κόσμο με το κίνημα των Αττικιστών (1ος αι. π.Χ.).

Φυσικά, όπως αναμενόταν, η επισημοποίηση της δημοτικής και η ανάδειξή της από γλώσσα της τέχνης του λόγου, της διαμαρτυρίας και της αμφισβήτησης σε γλώσσα της εξουσίας (διοίκησης, Εκπαίδευσης, επιστήμης, Τύπου κ.λπ.), χωρίς να έχει προηγηθεί η απαιτούμενη προεργασία (συγγραφή σύγχρονων έργων γραμματικής και σύνταξης, λεξικών, κατάλληλων διδακτικών βιβλίων κ.λπ.), ήταν επόμενο να προκαλέσει, τη δεκαετία 1976-1986, τεράστιες δυσκολίες στην ευρύτερη χρήση της δημοτικής γλώσσας. Τότε έγραφα ότι «λύσαμε το γλωσσικό ζήτημα και βρεθήκαμε μ' ένα μείζον γλωσσικό πρόβλημα», το πρόβλημα της ποιότητας της Νεοελληνικής που γράφαμε και μιλούσαμε τότε. Επρόκειτο για μια κατάσταση η οποία ανησύχησε και προκάλεσε τις διαμαρτυρίες πολλών, μαζί και γνωστών δημοτικιστών, οι οποίοι χωρίς να υποστηρίζουν, φυσικά, την καθαρεύουσα κατήγγειλαν τον απαράδεκτο (ως νοοτροπία και πρακτική) τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούσαν (κακομεταχειρίζονταν, για την ακρίβεια) τη δημοτική. Οι ανησυχίες, οι διαμαρτυρίες και η καλόπιστη κριτική από τη μια, η στήριξη από την άλλη της δημοτικής στο Σχολείο με διδακτικά βιβλία που παρά τις σοβαρές αδυναμίες τους βοήθησαν τους μαθητές (κι αυτό υπήρξε μια σημαντική προσφορά του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου), μαζί με τη βαθμιαία δημιουργία χρήσιμων υποστηρικτικών βιβλίων και, πάνω απ' όλα, μαζί με την πείρα που σιγά-σιγά απέκτησαν οι χρήστες της γραπτής (δημοτικής) γλώσσας, όλα αυτά μαζί συνετέλεσαν στο να υποχωρήσει βαθμιαία η κακομεταχείριση της γλώσσας που παρατηρήθηκε στις αρχές της επισημοποίησής της (φωτεινές νησίδες υποδειγματικής χρήσης δεν έλειψαν ακόμη και τότε, και βεβαίως δεν αναφερόμαστε εδώ στη χρήση της δημοτικής που γινόταν πάντα από παλαιούς, ικανούς και έμπειρους δημοτικιστές, αλλά στον πολύ κόσμο, στον καθημερινό χρήστη της γλώσσας). Σήμερα, μετά από 20 και πλέον χρόνια, στο «2000 παρά 2», είναι αναμφισβήτητο ότι η χρήση της

δημοτικής, τόσο στον γραπτό όσο και στον προφορικό λόγο, δεν έχει καμία σχέση με την τότε κατάσταση. Πολλοί Έλληνες σήμερα, και μάλιστα νεότερης ηλικίας άτομα, μιλούν και γράφουν πολύ καλά Ελληνικά. Αυτό δεν σημαίνει ότι εξέλιπε γενικότερα το πρόβλημα της ποιότητας της γλώσσας, του επιπέδου της γλώσσας που παράγουμε, διαβάζουμε και ακούμε γύρω μας, πρόβλημα που συναρτάται και με το γενικότερο επίπεδο της παιδείας στον τόπο μας. Ωστόσο, είναι ενθαρρυντικό ότι όλο και περισσότερο από περισσότερους ανθρώπους ακούμε και διαβάζουμε καλύτερα Ελληνικά. Καλύτερα, ασυγκρίτως καλύτερα, από τη 10ετία του '70. Οτι έχουμε ακόμη πολύ δρόμο να διανύσουμε, είναι φανερό. Ποιος το αρνείται; Και αυτή ακριβώς μπορεί να είναι η πνευματική πρόκληση, μια από τις κύριες προκλήσεις, που θέτει στον Έλληνα ο 21ος αιώνας.

Η Ελληνική στον 21ο αιώνα

Πώς διαγράφεται, όμως, η μελλοντική εξέλιξη της Ελληνικής στον αιώνα που έρχεται; Είναι αλήθεια ότι η Ελληνική διατρέχει κινδύνους που μπορεί να την οδηγήσουν σε μια κρεολή (μιγαδοποιημένη) μορφή γλώσσας ή ακόμη και σε εξαφάνιση; Ισχύουν τα περί αγλωσσίας των νέων και ο κυμαινόμενος ανάλογα με τους «εκτιμητές» της γλώσσας αριθμός των λέξεων που χρησιμοποιούν οι νέοι από 100 έως 500 και, το πολύ, 1.000 λέξεις; Κινδυνεύει πράγματι να χαθεί η γλώσσα από τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών; Θα περιθωριοποιηθεί από τις ισχυρές γλώσσες της Κοινότητας; Θα εξαγγλισθεί η Ελληνική μέχρι πλήρους αλλοίωσης; κ.λπ. κ.λπ. Απ' όσα είπα πιο πάνω είναι φανερό ότι δεν συμμαρτίζω αυτή την κινδυνολογία. Τα πράγματα, η βελτίωση στη χρήση της γλώσσας από τη δεκαετία του '70 στη δεκαετία του '90, επιτρέπουν μια βάσιμη αισιοδοξία για ακόμη μεγαλύτερη βελτίωση στη γλώσσα μας υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Κατ' αρχάς καμία ζωντανή γλώσσα δεν χάνεται όσο υπάρχουν άνθρωποι που τη μιλούν. Μόνο καταστάσεις στον χώρο της φαντασίας οδηγούν σε τέτοιες «γλωσσικές εξαφανίσεις». Εκείνο που πρέπει να μας ανησυχεί και να μας κρατάει συγχρόνως σε συνεχή εγρήγορση και μέριμνα για τη γλώσσα μας είναι η ποιότητα των Ελληνικών που χρησιμοποιούμε. Αν πιστέψουμε, όπως επανειλημμένα έχω γράψει στο «Βήμα», ότι η γλώσσα δεν είναι ένα απλό εργαλείο επικοινωνίας αλλά ανθρώπινη **αξία** που συνδέεται άμεσα με μια βαθύτερη έννοια εντιμότητας στην επικοινωνία, δηλ. με το πόσο ουσιαστικά, πόσο ειλικρινά, πόσο αποκαλυπτικά θέλουμε να συναντήσουμε ο ένας τον άλλο όταν επικοινωνούμε είτε ως δημιουργοί λόγου (ομιλητές) είτε ως αποδέκτες λόγου (ακροατές/αναγνώστες), τότε θα ενδιαφερθούμε περισσότερο ως άτομα και ως κοινωνία να αποκτήσουμε στέρεη γλωσσική παιδεία και να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες επιλογών (στο λεξιλόγιο, στη σύνταξη, στη δόμηση γενικά του λόγου) που μας προσφέρει η γλώσσα. Τότε, από γνώση και ευαισθησία γλωσσική, και την ξένη λέξη θα αποφύγω εκεί που μπορώ να χρησιμοποιήσω μια ελληνική (αφού δεν θα βλέπω τη γλώσσα ως ευκαιρία επίδειξης) και τις πολλαπλές δυνατότητες του ηλεκτρονικού υπολογιστή θα αξιοποιήσω (ποικίλα λεξικά, γλωσσικά βοηθήματα και οδηγίες για τη σύνταξη κειμένου κ.λπ.) και θα προσέξω να μιλήσω και να γράψω καλύτερα τη γλώσσα μου. Γιατί άλλο άγνοια και άλλο βιασύνη και προχειρότητα. Ο νέος που κατηγορούμε για τις 500 λέξεις δεν είναι ο ίδιος αυτός που γράφει μια κανονική έκθεση στο σχολείο, που συναγωνίζεται χιλιάδες άλλων νέων στις εισαγωγικές εξετάσεις ή που

εξετάζεται προφορικά σε διάφορα αντικείμενα, χρησιμοποιώντας πολύ περισσότερες, μερικές χιλιάδες εναλλασσομένων λέξεων;

Από αλλού θα έπρεπε, λοιπόν, να ξεκινήσουμε και άλλο να είναι το μέλημά μας για τη γλώσσα στον 21ο αιώνα. Όσο καλύτερα γνωρίζει κανείς τη γλώσσα του τόσο λιγότερο κινδυνεύει από ξένες επιρροές, από αδυναμίες και από όποια έννοια γλωσσικής εξασθένησης ή ατονίας. Αυτό σημαίνει πως πρέπει πρώτα-πρώτα να αρχίσουμε από τα παιδιά που πρέπει να τα κάνουμε να αγαπήσουν τη γλώσσα. Να διαβάσουν κείμενα: εξωγλωσσικά βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, ποικιλία κειμένων με προσεγμένο λόγο. Να διδάξουμε πιο σωστά και πιο αποτελεσματικά, δηλ. επικοινωνιακά, τη γλώσσα στο σχολείο, τη γραπτή αλλά και την πάντοτε παραμελημένη προφορική. Να διδάξουμε παράλληλα και συμπληρωματικά τη διαχρονική διάσταση της Ελληνικής, τα «παλιότερα Ελληνικά» μας, και να δώσουμε έμφαση κατά τη διδασκαλία στην ετυμολογική πλευρά του λεξιλογίου (βασικές ρίζες-σημασίες, οικογένειες λέξεων) και στην επαφή των παιδιών με κείμενα. Να αξιοποιήσουμε τις εκπληκτικές δυνατότητες που προσφέρουν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές με τη σύνταξη έξυπνων, προσεγμένων, έγκυρων, ποιοτικών προγραμμάτων γλώσσας, διευκολύνοντας την πρόσβαση όλων σ' αυτά. Η εξ αποστάσεως παιδεία για μεγάλους και μικρούς με προγράμματα γλώσσας, τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει κανένας σπίτι του όποτε και όσο θέλει, προγράμματα ελκυστικά με αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας των πολυμέσων (κειμένου, ήχου, εικόνας), είναι ένα άλλο όπλο που μπορεί να αξιοποιηθεί, αφού ο 21ος αιώνας είναι φανερό ότι θα είναι ο αιώνας της πληροφορικής.

Η σύγχρονη Ελληνική αναπτύσσεται ραγδαία στις μέρες μας, και στα χρόνια που θα ακολουθήσουν ακόμη περισσότερο. «Τρέχει» ιλιγγιωδώς ανυποστήρικτη κατά κανόνα και αγωνιά να δηλώσει τις εκατοντάδες όρων και λέξεων που επιβάλλουν η σύγχρονη τεχνολογία, οι ασύλληπτοι ρυθμοί εξέλιξης των επιστημών και οι πολλαπλές επινοήσεις που μπαίνουν καθημερινά στη ζωή μας. Η «κοινωνική Ελληνική», οι χιλιάδες μεταφρασμένων κοινωνικών κειμένων και οι ποταμοί πληροφοριών που μεταφέρονται μέσα από αυτά διαμορφώνουν κι αυτά νέα κατάσταση στη γλώσσα μας. Αφού η Ελλάδα δεν είναι παραγωγός τεχνολογίας και αφού δεν βρίσκεται στην πρωτοπορία των επιστημών, είναι υποχρεωμένη να παρακολουθεί εκ των υστέρων και να προσπαθεί να δηλώσει ελληνικά όρους και λέξεις που πρωτοεμφανίζονται σε ξένες γλώσσες, ιδίως στην Αγγλική. Πόσο σωστά, αποτελεσματικά και μακροπρόθεσμα έχουμε οργανώσει την κάλυψη των νέων αυτών γλωσσικών αναγκών, που τον 21ο αιώνα θα πολλαπλασιάζονται όλο και περισσότερο; Υπάρχει οργανωμένος φορέας (κουραστήκαμε να το φωνάζουμε) που να αντιμετωπίζει συνολικά, υπεύθυνα και συστηματικά τις ανάγκες απόδοσης των ξένων όρων και λέξεων; Όχι. Όλα γίνονται εκτός ελαχίστων χώρων αποσπασματικά και εκ των ενόντων. Κι όμως δεν υπάρχει πιο άμεση ανάγκη και καλύτερη άμυνα της γλώσσας μας στους ξενισμούς από τη θέσπιση ενός τέτοιου φορέα.

Η ευχάριστη εξαιρετικά παρήγορη πλευρά είναι ότι τα τελευταία χρόνια άρχισαν να βλέπουν το φως αξιόλογα έργα για τη γλώσσα μας: Λεξικά, Γραμματικές, Βοηθήματα. Η γλωσσική επιστήμη στην Ελλάδα το έχω ξαναγράψει από «Το Βήμα» έχει σημειώσει θεαματική πρόοδο και υπόσχεται πολλά στον χώρο της επιστημονικής σπουδής της

ελληνικής γλώσσας, έστω κι αν λείπουν ακόμη οι απαραίτητες για τη σύγχρονη επιστημονική σπουδή της γλώσσας «ηλεκτρονικές τράπεζες γλωσσικών δεδομένων» (γλωσσικά corpora). Ευτυχώς, είναι πολλοί αυτοί που έχουν γνώση των προβλημάτων και των αναγκών της γλώσσας μας και που πιέζουν για να λυθούν. Και οι λύσεις θα έλθουν, έστω κι αν αργήσουν. Ηδη έχουν γίνει πολλά. Πολλά που επιτρέπουν αισιοδοξία για το επίπεδο της επιστημονικής μελέτης, της διδασκαλίας και της ανάπτυξης της ελληνικής γλώσσας στον επί θύραις 21ο αιώνα.

Και τι θα γίνει με το μονοτονικό; Ακούω να ξεφυτρώνει η ερώτηση γνήσια και «εκ βαθέων» γι' αυτόν που την θέτει. Με όσα είπα είναι η απάντηση προσπάθησα να δείξω ότι άλλα είναι τα μείζονα και πραγματικά προβλήματα της γλώσσας μας, αν μιλάμε για την εξασφάλιση μιας ποιοτικής ελληνικής γλώσσας και για όρους επιβίωσης και ανάπτυξης της Ελληνικής στον 21ο αιώνα. Το πολυτονικό θα στενοχωρήσω πολλούς δεν γυρίζει πίσω. Οσο σκληρή είναι αυτή η διαπίστωση, άλλο τόσο αναγκαίος, αυτονόητος και προϊόν ελευθερίας απαραίτητης σε λεπτά πνευματικά θέματα είναι ο σεβασμός του δικαιώματος αρκετών Ελλήνων να χρησιμοποιούν στη γραπτή τους έκφραση το πολυτονικό. Αξίζει και πρέπει να σεβαστεί κανείς αυτή την επιλογή, που έχει ιδιαίτερη συχνότητα στην ευαισθησία και την «αισθητική της γραφής» που νιώθουν αρκετοί άνθρωποι, περισσότερο λογοτέχνες και λόγιοι, δεμένοι με την αισθητική των τόνων. Η ενημέρωση και διδασκαλία στο σχολείο της χρήσης των τόνων σε λόγια και αρχαία κείμενα είναι απαραίτητη. Η καθολική επιστροφή στο πολυτονικό είναι εξωπραγματική, όσο κι αν απαιτείται βελτίωση του εν χρήσει μονοτονικού συστήματος.

Ο Σεφέρης γράφει κάπου ότι η ελληνική γλώσσα «για καλό ή για κακό είναι από τις πιο συντηρητικές γλώσσες του κόσμου». Ενώ βυθίζεται στα βάθη 40 αιώνων, προσθέτουμε εμείς, η σύγχρονη Ελληνική έχει μια ευρύτερα αναγνωρισμένη συνέχεια και συνοχή, μια στενή λεξιλογική και δομική σχέση με τις παλιότερες ιστορικές μορφές της, ακόμη και με την αρχαία Ελληνική. Αυτό σημαίνει επιβεβαιώνεται ιστορικά ότι η Ελληνική 40 αιώνες τώρα χωρίς διακοπή και επιβιώνει και εξελίσσεται δυναμικά και λειτουργεί αυτόνομα όπως κάθε άλλη ζωντανή γλώσσα. Το γεγονός αυτό είναι και η πιο αντικειμενική απάντηση στο ερώτημα ποια θα είναι η πορεία της Ελληνικής στον 21ο αιώνα.

Ο κ. Γιώργος Μπαμπινιώτης είναι καθηγητής της Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

«Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ»

Την υλοποίηση των πρωτοβουλιών αυτών και τον συντονισμό των συναρμοδίων φορέων έχει αναλάβει η Ειδική Γραμματεία Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση ΠΟΔΕ και το Ινστιτούτο ΠΟΔΕ, τα οποία έχουν αντιστοίχως τη διοικητική και επιστημονική ευθύνη της όλης προσπάθειας. Η χάραξη της πολιτικής του ΥΠΕΠΘ στον τομέα αυτό έχει αρχίσει από το 1996 με τη θεσμοθέτηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (νόμος 2413/96). Η ελληνόγλωσση παιδεία παρέχεται σήμερα στην Ευρώπη αφενός από σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας

εκπαίδευσης και αφετέρου από πανεπιστημιακές έδρες ελληνικών σπουδών. Όσον αφορά στα σχολεία, τα ελληνικά μαθήματα διδάσκονται είτε σε αμιγή σχολεία, είτε σε δίγλωσσα σχολεία είτε σε τμήματα μητρικής γλώσσας (εντεταγμένα ή όχι στο κανονικό πρόγραμμα των σχολείων της φιλοξενούσας χώρας) είτε, τέλος, σε σαββατιάτικα και Κυριακάτικα μαθήματα που οργανώνονται από τις κατά τόπους ελληνικές κοινότητες και τους ελληνικούς συλλόγους. Το καθεστώς λειτουργίας και στελέχωσης των σχολείων παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία και εξαρτάται από την εκπαιδευτική νομοθεσία της κάθε χώρας και από τις διακρατικές συμφωνίες που έχει συνάψει η Ελλάδα. Για να καταδείξω την ποικιλία αυτή, θα αναφερθώ στη χαρακτηριστική περίπτωση της Γερμανίας, όπου υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των ομόσπονδων γερμανικών κρατιδίων. Στη Γερμανία υπάρχουν σχολεία των οποίων τα λειτουργικά έξοδα καλύπτονται από το γερμανικό δημόσιο και άλλα που χρηματοδοτούνται από το ΥΠΕΠΘ. Σχολεία που στελεχώνονται από Έλληνες αποσπασμένους εκπαιδευτικούς που αμείβονται από την Ελλάδα, από Έλληνες εκπαιδευτικούς που υπογράφουν σύμβαση με το γερμανικό δημόσιο, από ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς που αμείβονται από τη γερμανική πλευρά. Άλλα σχολεία λειτουργούν με τα αναλυτικά προγράμματα των σχολείων της ημεδαπής, άλλα χρησιμοποιούν τα βιβλία του ΟΕΔΒ μόνο στο ελληνόγλωσσο μέρος του προγράμματος, ενώ σε άλλα η ελληνική γλώσσα είναι μάθημα επιλογής. Οι Έλληνες εκπαιδευτικοί αποσπώνται στις Ευρωπαϊκές χώρες κατόπιν εξετάσεων που διενεργούνται πλέον με αυστηρά κριτήρια κατά το πρότυπο των γενικών εξετάσεων. Από την εξεταστική δοκιμασία απαλλάσσονται οι 1κάτοχοι τίτλων σπουδών που αποδεικνύουν την επαρκή γνώση της επίσημης γλώσσας της χώρας απόσπασης ή - σε περιπτώσεις έλλειψης τέτοιων εκπαιδευτικών - τη γνώση μίας εκ των τριών γλωσσών: αγγλικής, γαλλικής ή γερμανικής. Όσοι επιλέγονται παρακολουθούν δεκαπενθήμερο επιμορφωτικό σεμινάριο που διοργανώνεται από το ΙΠΟΔΕ. Η προκήρυξη του τρέχοντος έτους αφορά στην απόσπαση εκπαιδευτικών σε 28 Ευρωπαϊκές χώρες, σε σύνολο 71 χωρών ανά τον κόσμο όπου θα αποσπαστούν Έλληνες Εκπαιδευτικοί! Για την αποτελεσματικότερη κάλυψη των αναγκών σε εκπαιδευτικούς, το ΥΠΕΠΘ με το νόμο 2909/2001 ανταποκρίθηκε σε χρόνιο αίτημα ομογενών εκπαιδευτικών και Ελλήνων μεταναστών μονίμων κατοίκων εξωτερικού να διορίζονται στην ελληνική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Εκπαιδευτικοί αυτών των κατηγοριών προσελήφθησαν κυρίως στη Γερμανία, αλλά και στην Αγγλία, στη Γαλλία και στο Βέλγιο. Το συντονισμό του έργου των εκπαιδευτικών αναλαμβάνουν οι συντονιστές εκπαίδευσης εξωτερικού, των οποίων οι αρμοδιότητες καθορίζονται και αναλύονται στο άρθρο 14 του νόμου 2413/96. Το έργο τους είναι πολυσχιδές (συμβουλευτικό, επιστημονικό, διδακτικό, διοικητικό, κοινωνικό, μορφωτικό, εποπτικό) και απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία του είναι η στενή συνεργασία με τις κατά τόπους ελληνικές πρεσβευτικές και προξενικές αρχές. Οι νέοι συντονιστές τοποθετήθηκαν στις θέσεις τους, αφού προηγουμένως παρακολούθησαν επιμορφωτικό σεμινάριο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, το οποίο περιελάμβανε τρεις ενότητες: εισαγωγή στη χρήση των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας και ενημέρωση για τα εγχειρίδια διδασκαλίας και για τα θέματα πιστοποίησης της ελληνομάθειας. Στην επιμόρφωση των συντονιστών συνέβαλαν επίσης το ΙΠΟΔΕ, το ΕΑΙΤΥ και το Γραφείο Ολυμπιακής Παιδείας του ΥΠΕΠΘ. Προσφάτως επανακαθορίστηκαν με υπουργική απόφαση τα όρια των περιοχών ευθύνης των συντονιστών της ανατολικής Ευρώπης, ώστε να ανταποκρίνονται στη σύγχρονη γεωπολιτική πραγματικότητα, ενώ προγραμματίζεται θέση συντονιστή με έδρα τη Μόσχα. Δύο σημαντικά προγράμματα είναι αρωγοί στην προσπάθεια ποιοτικής αναβάθμισης της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στις χώρες της Ευρώπης. Το πρώτο είναι το χρηματοδοτούμενο από το Β' και στη συνέχεια από το Γ' ΚΠΣ «Παιδεία Ομογενών», που υλοποιείται (από το 1997) από το Πανεπιστήμιο Κρήτης με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθ. κ. Δαμανάκη. Οι δράσεις του προγράμματος αφορούν μεταξύ άλλων στην ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή και

στην επιμόρφωση των αποσπασμένων και ομογενών εκπαιδευτικών. Ως προς το εκπαιδευτικό υλικό, παράγονται τέσσερα διδακτικά πακέτα για τη διδασκαλία α) της ελληνικής ως ξένης γλώσσας β) της ελληνικής ως 2^{ης} ξένης γλώσσας γ) της ελληνικής σεταχύρρυθμα τμήματα και δ) στοιχείων ιστορίας και πολιτισμού. Το αναπτυσσόμενο εκπαιδευτικό υλικό, αφού αξιολογηθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, αναπαράγεται μαζικά από τον ΟΕΔΒ και αποστέλλεται στα σχολεία του εξωτερικού. Το δεύτερο πρόγραμμα, που επίσης χρηματοδοτείται από το Γ'ΚΠΣ, ονομάζεται «e-omogeneia» και υλοποιείται από το Ερευνητικό Ακαδημαϊκό Ίνστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών. Στόχος του είναι η εγκαθίδρυση άμεσων τρόπων επικοινωνίας των εκπαιδευτικών ομογενειακών κοινοτήτων του εξωτερικού, τόσο μεταξύ τους όσο και με τη διοικητική και επιστημονική δομή του ΥΠΕΠΘ, και η ένταξη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας σε ελληνικά σχολεία του εξωτερικού. Καρπός αυτού του προγράμματος είναι η δικτυακή πύλη «Ισοκράτης» (isokrates.gr), που φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα forum επικοινωνίας και ενημέρωσης όλων των εμπλεκόμενων στην παιδεία των ομογενών και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Πρωτεύων στόχος της πολιτικής του ΥΠΕΠΘ στον τομέα της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας ελληνικής παιδείας στην Ευρώπη είναι η ένταξη της ελληνικής γλώσσας στα προγράμματα εκπαίδευσης των ευρωπαϊκών χωρών και η ίδρυση δίγλωσσων πρότυπων σχολείων. Προς το σκοπό αυτό γίνονται συζητήσεις και επαφές κατ' αρχάς με τη Γερμανία και τη Γαλλία. Ο Υπουργός Παιδείας κος Π. Ευθυμίου έχει προχωρήσει σε συμφωνία με τη Γαλλία για την ένταξη της ελληνικής γλώσσας στα προγράμματα πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ η τοπική κυβέρνηση του Βερολίνου αποφάσισε να επεκτείνει από το 2002 τη λειτουργία του δίγλωσσου Ευρωπαϊκού σχολείου και στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το εκπαιδευτικό αυτό μοντέλο παρέχει στους ελληνόπαιδες τα απαραίτητα εφόδια για τη συνέχιση των σπουδών τους στα τριτοβάθμια ιδρύματα είτε της Ελλάδας είτε του εξωτερικού και για την ευχερέστερη επαγγελματική αποκατάστασή τους. Ισχυρό επίσης κίνητρο για την προώθηση της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό είναι η χορήγηση από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας του πιστοποιητικού ελληνομάθειας, οι εξετάσεις του οποίου συνεχίζονται για τέταρτη συνεχή χρονιά σε 35 κέντρα ανά τον κόσμο. Όσον αφορά στις ελληνικές σπουδές στα πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ευρώπης, η κατάσταση σήμερα έχει ως εξής: η μελέτη της κλασικής και ύστερης ελληνικής αρχαιότητας αποτελεί διαδεδομένο αντικείμενο πανεπιστημιακών σπουδών, διότι θεωρείται - σε συνδυασμό με τη μελέτη της ρωμαϊκής αρχαιότητας - ως η βάση της ανθρωπιστικής παιδείας στην Ευρώπη. Οι έδρες των κλασικών σπουδών στελεχώνονται από καθηγητές εγνωσμένου κύρους και υποστηρίζονται από πλούσιες βιβλιοθήκες. Αντιθέτως οι έδρες των νεοελληνικών σπουδών είναι λιγοστές. Εξαντλούν συνήθως τα ενδιαφέροντα τους στη μελέτη της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας ή συνδυάζουν το αντικείμενο αυτό με τη μελέτη αντικειμένων άσχετων με τη σύγχρονη Ελλάδα (βυζαντινές σπουδές, γλωσσολογία, φιλοσοφία, άλλες μοντέρνες γλώσσες κ.α.). Τη νεοελληνική γλώσσα, όταν παρέχεται σε προπτυχιακό επίπεδο, επιλέγουν συνήθως έλληνες φοιτητές, προκειμένου να συμπληρώσουν τον απαιτούμενο αριθμό μαθημάτων. Ορισμένα πανεπιστημιακά τμήματα και προγράμματα επιχορηγούνταν μέχρι πρότινος από διάφορους φορείς, χωρίς στάθμιση κόστους και οφέλους και χωρίς ιεράρχηση των προτεραιοτήτων. Για τους λόγους αυτούς το ΥΠΕΠΘ προσανατολίστηκε στη στήριξη των εδρών εκείνων που συνδυάζουν τη μελέτη της ελληνικής γλώσσας με μία γενικότερη μελέτη της κοινωνίας και του πολιτισμού της σύγχρονης Ελλάδας, παρέχουν μεταπτυχιακά προγράμματα, μπορούν να προσελκύσουν ικανό αριθμό φοιτητών και είναι οικονομικώς βιώσιμα. Για τον αποτελεσματικότερο συντονισμό των ενεργειών για τη στήριξη των ελληνικών εδρών - βάσει του άρθρου 72 του νόμου 2413/96 - συγκροτήθηκε η Επιτροπή για την ενίσχυση των τμημάτων ελληνικών σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση άλλων χωρών. Η επιτροπή αυτή συνεδριάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα υπό την προεδρία της Ειδικής Γραμματέως ΠΟΔΕ κας Πριόβολου και μετέχουν σε αυτή

εκπρόσωποι του ΥΠΕΞ, του Υπουργείου Πολιτισμού, του ΚΕΓ, του ΙΠΟΔΕ, του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού και του Συμβουλίου Αποδήμου Ελληνισμού. Έργο της είναι η αποτύπωση της κατάστασης των Ελληνικών Σπουδών στα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του εξωτερικού και η εξέταση αιτημάτων οικονομικής ενίσχυσης των ελληνικών εδρών από τον προϋπολογισμό του ΥΠΕΠΘ βάσει των κριτηρίων που προανέφερα. Με στόχο την αναβάθμιση της ελληνόγλωσσης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά το 2002 προκήρυξη για την απόσπαση φιλολόγων με αυξημένα προσόντα, προκειμένου να διδάξουν την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό σε Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και ερευνητικά κέντρα του εξωτερικού (Φ.821/Π591/21659/ΖΙ). Οι ανάγκες των πανεπιστημίων καλύπτονταν παλαιότερα από τους εκπαιδευτικούς που δίδασκαν στα σχολεία, ενώ σήμερα καλύπτονται από φιλόλογους που διαθέτουν μεταπτυχιακούς τίτλους και έχουν επιλεγεί με αυστηρά κριτήρια. Παράλληλα εξασφαλίστηκαν με νομοθετική ρύθμιση (Ν.3027/2002, άρθρο 3, παρ. 20) οι προϋποθέσεις, ώστε μέλη του διδακτικού και επιστημονικού προσωπικού των ελληνικών πανεπιστημίων να μπορούν να λαμβάνουν διετή εκπαιδευτική άδεια, προκειμένου να διδάξουν σε έδρες ελληνικών σπουδών στην αλλοδαπή. Επιτρέψτε μου να αναφερθώ και σε ορισμένα οικονομικά στοιχεία. Για την εκπαίδευση των ελληνοπαίδων στο εξωτερικό και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση (δηλ. για επιμόσια εκπαιδευτικών, λειτουργικά έξοδα σχολικών επιτροπών και γραφείων συντονιστών, επιχορηγήσεις εδρών ελληνικών σπουδών σε ξένα πανεπιστήμια) έχουν εγγραφεί στον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠΕΠΘ πιστώσεις ύψους 53.696.500 Ευρώ. Κατά το διάστημα 2000-2006 θα διατεθούν από το Γ' ΚΠΣ 67 εκ. Ευρώ για την ενίσχυση της διδασκαλίας την ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό και για την ένταξη παιδιών με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Μόνον η αγορά οικοπέδου και η ανέγερση σχολείου στο Μόναχο θα έχει συνολικό κόστος 15 εκ. Ευρώ. Κυρίες και κύριοι Δεν προσπάθησα να παρουσιάσω μία ειδυλλιακή εικόνα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην Ευρώπη, αλλά να καταδείξω ότι η Ελλάδα στο πλαίσιο των οικονομικών δυνατοτήτων της στηρίζει εμπράκτως την εκπαίδευση αυτή. Προβλήματα βεβαίως υπάρχουν. Ο συντονισμός μιας προσπάθειας που πρέπει να αγκαλιάζει την ελληνική ομογένεια σε δεκάδες χώρες και να λαμβάνει υπ' όψιν της τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας δεν είναι εύκολο έργο. Ως έλληνες απόδημοι αιρετοί γνωρίζετε ότι οι ανάγκες που πρέπει να ικανοποιηθούν και τα ισχύοντα (στην εκπαιδευτική δομή, στο βαθμό ελληνομάθειας της ομογένειας, στα ήθη και στις νοοτροπίες) διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Σημαντικές διαφορές υπάρχουν μεταξύ των χωρών που βρίσκονται εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επί παραδείγματι, στη Γερμανία είναι σοβαρό το πρόβλημα των κτιριακών υποδομών, ενώ στην Ουκρανία το πρόβλημα του εκπαιδευτικού προσωπικού, που αποτελείται ως επί το πλείστον από αυτοδίδακτους εκπαιδευτικούς χωρίς ειδικευση. Η πείρα μας έχει διδάξει ότι η πλειοψηφία των προβλημάτων επιλύεται όταν υπάρχει αφενός αρμονική συνεργασία μεταξύ των συντονιστών εκπαίδευσης και των εκπροσώπων των ελληνικών κοινοτήτων και αφετέρου το ανάλογο ενδιαφέρον από τις ελληνικές πρεσβείες και τα προξενεία. Για παράδειγμα, το ενδιαφέρον του Γενικού Προξένου της Ελλάδας, η εξασφάλιση χρηματοδότησης από το ΥΠΕΞ και η άμεση απόσπαση εκπαιδευτικού από το ΥΠΕΠΘ είχαν ως αποτέλεσμα να διδάσκεται για πρώτη φορά από εφέτος η ελληνική γλώσσα στο Μαυροβούνιο. Στην Ειδική Γραμματεία ΠΟΔΕ έχουμε πλήρη επίγνωση των προβλημάτων με τα οποία ερχόμαστε καθημερινά αντιμέτωποι, και θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι αγωνιζόμαστε για την επίλυση τους με όλες μας τις δυνάμεις και με πίστη στην ορθότητα των γενικών κατευθύνσεων αυτής της προσπάθειας.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΝΟΗΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γλώσσα είναι ο έναρθρος προφορικός λόγος, όπως ακριβώς υποδηλώνουν και τα δύο σημαίνοντα <<γλώσσα>> και <<λόγος>>. Η γλώσσα είναι εκείνη που διαφοροποίησε τον άνθρωπο από τα ζώα δίνοντας σ' αυτόν τη δυνατότητα επικοινωνίας με τους όμοιους του για συνεργασία, ανταλλαγή απόψεων και ανάπτυξης της σκέψης. Το τελευταίο δείχνει ότι αν και η γλώσσα ήταν αποτέλεσμα της ανάπτυξης του εγκεφάλου, που οφείλεται στην όρθια στάση και στη χρήση των χεριών, τελικά ήταν εκείνη που συνέβαλε στην παραπέρα ανάπτυξή του.

Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Δεν είναι τυχαίο ότι η διεθνής επιστημονική γλώσσα σχημάτισε - και σχηματίζει και σήμερα - τους περισσότερους όρους σε διάφορες περιοχές της επιστήμης καταφεύγοντας σε ελληνικές ρίζες, λέξεις ή συστατικά. Μέσα από τα μεγάλα κείμενα τού ελληνικού στοχασμού, οι λέξεις- έννοιες της Ελληνικής πέρασαν στον καθημερινό, ιδίως τον πιο απαιτητικό, λόγο των Ευρωπαίων και δι' αυτών στις περισσότερες άλλες γλώσσες. Από τις 166.724 αγγλικές, λ.χ., λέξεις, που περιλαμβάνονται στο αγγλικό λεξικό τού Webster, υπολογίζεται ότι 35.136 λέξεις είναι ελληνικές ή ελληνογενείς.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η σκέψη και η γλώσσα είναι αλληλένδετες, τις συνδέει μια αμφίδρομη σχέση. Γλώσσα και σκέψη συνδιαμορφώνονται, συνυφαίνονται, αλληλοεπιδρούν και εκφράζουν το επίπεδο της πνευματικής κατάστασης του ατόμου. Η βαθιά γνώση και ο χειρισμός της βοηθά το άτομο να αντιλαμβάνεται, αλλά και να εκφράζει τις λεπτές και δυσδιάκριτες σημασιολογικές αποχρώσεις συνώνυμων εννοιών.

1.Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ

Με την γλώσσα οι άνθρωποι εκθέτουν τις ιδεολογικές τους θέσεις, ανταλλάσσουν πολιτικές απόψεις, επιχειρηματολογούν σε πολιτικά ζητήματα ή διαφοροποιούνται. Με την ορθή χρήση της οι πολίτες διατυπώνουν τις απόψεις τους με την αναγκαία ευκρίνεια και πειθώ.

2.ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ

Η διαδικασία κοινωνικοποίησης των ατόμων στηρίζεται στη γλώσσα. Η γλώσσα αποτελεί για την κάθε κοινότητα βασικό ενοποιητικό στοιχείο. Συνιστά την πιο απτή απόδειξη των ιδιαιτεροτήτων της ομάδας, στις οποίες τα μέλη της αλληλοαναγνωρίζονται ως διακριτή κοινότητα.

Η μητέρα των γλωσσών

Ομηρική (Ελληνική) γλώσσα που αποτελεί τη βάση επάνω στην οποία στηρίχτηκαν πλήθος σύγχρονων γλωσσών. Δεν υπήρξε αρχή μιας εποχής στη γλωσσική ιστορία, αλλά το μόνο ακέραιο μνημείο μιας μακράς, προγενέστερης περιόδου κατά την οποία συντέθηκε, για να «ονοματίσει» τα επιτεύγματα και τις γνωστικές κατακτήσεις του μεγάλου προκατακλυσμιαίου πολιτισμού της «Χρυσής Εποχής». Ακόμα κι αν δεν υπήρχε καμία άλλη αναφορά, ακόμα κι αν δεν είχε διασωθεί κανένα προκατακλυσμιαίο μνημείο, θα αρκούσε η Ελληνική γλώσσα ως απόδειξη της ύπαρξης στο παρελθόν μίας εποχής μεγάλου πολιτισμού. Στη γλώσσα μας είναι εμφυτευμένη όλη η γνώση που κατέκτησε ο άνθρωπος έως την παρούσα στιγμή. Κάθε ελληνική λέξη-όρος φέρει ένα βαρύ φορτίο νόησης, φορτίο που οι προγενέστεροι «εξόδευσαν», για να κατακτήσουν γνωστικά τη συγκεκριμένη

έννοια και να την «βαπτίσουν» με το συγκεκριμένο όνομα-λέξη. Γι' αυτό οι σκοταδιστές κάνουν το παν να την εξαφανίσουν. Περιττόν να πούμε ότι όλες οι Ευρωπαϊκές γλώσσες είναι ιδιώματα της Ελληνικής Γλώσσας. Όποια λέξη κι' αν εξετάσετε θα δείτε ότι η ρίζα της προέρχεται από κάποια Ομηρική λέξη ή είναι παράφραση ταύτης.

Love, λατινικό: Love εκ του "λάFω" το δίγαμμα F που είναι κανονικά το έκτο γράμμα του Ελληνικού αλφαβήτου γίνεται αυ σημαίνει "θέλω πολύ".

No, λατινικό: Non, ne εκ του εκ του νη: αρνητικόν μόριον "νέ τρώει, νέ πίνει", νηπενθής=απενθής, νηνεμία=έλλειψις ανέμου.

Money, λατινικό Moneta εκ του μονία=μόνη επωνυμία της θεάς Ήρας : "Ήρα μονία", στο προαύλιο του ναού της στην Ρώμη βρισκόταν το νομισματοκοπείο. Τα νομίσματα έφεραν την παράσταση της, (monetae).

Η επίδραση στον εγκέφαλο

Τα αρχαία ελληνικά είναι μια ζωντανή γλώσσα και, όπως αποδεικνύουν έρευνες Ελλήνων και ξένων επιστημόνων, θεραπευτική, σύμφωνα με τον καθηγητή Παν/μιου Πατρών και μέλους του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Τεχνολογίας Σταύρο Παπαμαρινόπουλο.

Ο καθηγητής, που τα τελευταία χρόνια ασχολείται συστηματικά με την ελληνική γλώσσα και την αποκωδικοποίηση της ελληνικής μυθολογίας, παρουσιάζει όλες τις έρευνες που έχουν γίνει πάνω στην δυναμική της ελληνικής γλώσσας και την επίδρασή της στον εγκέφαλο.

«Σύμφωνα με την θεωρία του Καθηγητού της Φιλολογίας Eric Havelock, η οποία στηρίζεται στον Πλάτωνα, το αρχαίο ελληνικό αλφάβητο προκάλεσε πακτωλό αφηρημένων εννοιών στον αρχαίο ελληνικό κόσμο, λόγω ενεργοποίησης του εγκεφάλου των χρηστών του. Τα επιστημονικά αποτελέσματα που υποστηρίζουν τη θεωρία του Havelock είναι τα εξής: Πρώτον η περιοχή Broca που βρίσκεται στην αριστερή πλευρά του εγκεφάλου ενεργοποιήθηκε λίγο περισσότερο, λόγω του ελληνικού αλφαβήτου, διότι χρησιμοποιήθηκαν επιτυχώς φωνήεντα σε γραφή για πρώτη φορά. Δεύτερον, ο ανθρώπινος εγκέφαλος επαναπρογραμματίστηκε επιτυχώς και τρίτον, η πιο πάνω αναφερθείσα συγκλονιστική μεταβολή στην λειτουργία του εγκεφάλου, προκάλεσε μία ουσιώδη αλλαγή στην ψυχολογία των χρηστών του αλφαβήτου, από την οποία προέκυψε η ανάγκη επικοινωνίας των πολιτών, δια της λειτουργίας του θεάτρου.

Το δίπολο του ελληνικού στοχασμού, που εκφράστηκε με την ελληνική λέξη λόγος, το δίπολο λόγου και λογικής, γλώσσας και νόησης είναι το δίπολο που σφράγισε από νωρίς την επιστημονική γλωσσολογική σκέψη τού Chomsky(καθηγητής γλωσσολογίας), μ' έναν τρόπο ουσιαστικό, διεισδυτικό και αποκαλυπτικό. Ήδη από τα πρώτα του επιστημονικά βήματα, ξεκινώντας την έρευνά του ως γλωσσολόγου, ο Chomsky ταύτισε τη γλώσσα με αντίστοιχες βιολογικές καταβολές που υποστήριξε ότι ενυπάρχουν στον εγκέφαλο τού ανθρώπου. Η νόηση τού ανθρώπου –υποστήριξε ο Chomsky– είναι γενετικά προκαθορισμένη και προικισμένη με το προνόμιο της γλωσσικής ικανότητας και μάλιστα μ' ένα εγγενές χαρακτηριστικό, που πρώτος ανέδειξε ο Chomsky στη γλώσσα, το χαρακτηριστικό της δημιουργικότητας (creativity).

Ότι η γλώσσα συνδέεται με τη νόηση του ανθρώπου, δηλαδή υπάρχει μια σχέση γλώσσας, σκέψης και πολιτισμού, είναι μια αρχαία ελληνική θέση, που βρίσκουμε ήδη διατυπωμένη στον Πλάτωνα («Οὐκοῦν διάνοια μὲν καὶ λόγος ταυτὸν», «Σοφιστής»).

Αυτή η θέση είναι διατυπωμένη ήδη από αρχαίους φιλόσοφους. Για τον Πλάτωνα η σκέψη είναι εσωτερικευμένη γλώσσα, ενώ η γλώσσα είναι εξωτερικευμένη σκέψη. Ο δε Αριστοτέλης λέει επιγραμματικά: Γλώσσα νόησις νοήσεως. Άλλωστε, οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν την ίδια λέξη <λόγος>, για να δηλώσουν τόσο τη γλώσσα όσο και τη λογική. Σήμερα μιλούμε για ενδόμυχο λόγο και για φωνούμενο λόγο. Είναι αξιοσημείωτο ότι και στις δύο περιπτώσεις μιλούμε για λόγο. Δεν είναι φρόνιμο αυτά να θεωρηθούν τυχαία ή συμπτωματικά. Λανθάνει η αντίληψη που έχει ο Έλληνας ότι υπάρχει στενός δεσμός ανάμεσα στη γλώσσα και στη σκέψη. Λόγος είναι η γλώσσα, όπως λόγος, είναι και η σκέψη.

Οι λέξεις είναι φορείς του ανθρώπινου πολιτισμού, δηλαδή φορείς του μόχθου που κατέβαλε ο άνθρωπος χιλιάδες χρόνια κατά την ανοδική, την πολιτιστική του πορεία.

Είναι, λοιπόν, τεράστια η σημασία της γλώσσας για τη διανοητική και την πολιτιστική ανάπτυξη του ανθρώπου και είναι τεράστιος ο ρόλος της κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού. Κυρίαρχος αποδεικνύεται εδώ ο ρόλος της μάνας. Ρόλος αναντικατάστατος και μοναδικός. Το τραγούδι της, το παραμύθι της, το νανούρισμα, η φανερωμένη αγάπη της, το βλέμμα της το στοργικό και η ζεστή φωνή της τρέφουν όσο τίποτε άλλο τη γλώσσα του παιδιού. Στο καρπερό έδαφος της αγάπης της ριζώνει και βλασταίνει ο λόγος, για να φτάσει με το χρόνο σε αγλαό κάρπισμα. Το φύλλο, λέει ένας λόγος της Ανατολής, γίνεται λουλούδι όταν αγαπά, το λουλούδι γίνεται καρπός, όταν η αγάπη του φτάσει στη λατρεία, τα σκοτεινά σύννεφα γίνονται στολίδια τ' ουρανού, όταν τα αγγίζει το φως της αγάπης.

Ειδικότερα η ελληνική γλώσσα με φόντο τη γλώσσα, τη σκέψη και τον πολιτισμό, που μέσα στο σώμα της κρατάει τους ήλιους πέντε τουλάχιστον μόνον ελληνικών πολιτισμών, φανερώνει τόση συνέχεια και ενότητα ιστορικής εξέλιξης όσο η ελληνική. Δεν υπάρχει καμιά άλλη ευρωπαϊκή γλώσσα, παρατηρεί ο Thomson με την οποία να συμβαίνει το ίδιο. Η συνέχεια και η ενότητα της ελληνικής γλώσσας εκφράζει τη συνέχεια και την ενότητα του ελληνικού πολιτισμού. Μόνο δια μέσου της γλώσσας, λέει ο Jaspers, περιέρχεται σε μας η πολιτιστική κληρονομιά. Η γλώσσα σκέφτεται για μένα.

Όπως τα κοχύλια του γιαλού πλάθονται από το χρόνο και το υγρό στοιχείο, που αιώνες τα μαστορεύει, έτσι και οι λέξεις πλάθονται από το χρόνο και από τη χρήση και από τους αγώνες του λαού • μέσα τους αντιβουίζει ολόκληρος ο ωκεανός της ιστορίας που κόμπο κόμπο έδεσε τη γνώση της και τον πολιτισμό της από την ώρα που σκίρτησε ως εμάς.

Οι γλώσσες, κυρίες και κύριοι, βρίσκονται στα μπόγια των λαών, ψηλώνουν με το ψήλωμα και συρρικνώνονται με τη συρρίκνωση των σκέψεων και των πολιτισμών των ανθρώπων. Δεν είναι δυνατόν οι πολιτισμοί και οι σκέψεις να προάγονται και οι γλώσσες να φθίνουν. Αυτό και το αντίστροφό τους αποκλείονται. Στην τεχνολογία οι λαοί, στην τεχνολογία και οι γλώσσες. Στην ποίηση οι λαοί, στην ποίηση και οι γλώσσες. Άλλες γλώσσες απαιτούσαν οι αρχαίοι πολιτισμοί - πρώτος και καλύτερος ο αρχαιοελληνικός- και άλλες (συναισθηματικές και τυπικές) απαιτούν οι σύγχρονοι. Ωστόσο για να αποφύγουμε τη γλωσσική μας παραμόρφωση, είναι ανάγκη να αποφύγουμε την πολιτιστική μας παραμόρφωση. Αν θέλουμε να έχουμε δική μας γλώσσα, είναι

ανάγκη να έχουμε δικό μας πολιτισμό, ικανό να ενσωματώνει και να αφομοιώνει τα ξένα πολιτιστικά και, επομένως, και τα ξένα γλωσσικά στοιχεία. Αυτό οφείλουν να κατανοήσουν τόσο ο Έλληνας όσο και ο Ευρωπαίος, ότι είναι κληρονόμοι του ελληνικού πνεύματος, του ελληνικού πολιτισμού και του ελληνικού λόγου. Κι αυτό είναι το χρέος του Ελληνισμού απέναντι στην Ευρώπη: να δώσει πάλι την πρώτη του λάμψη στον ελληνικό λόγο. Είναι ο μόνος που μπορεί να τη βγάλει από τα σημερινά της αδιέξοδα. Κι αν δεν το πραγματώσει ο σημερινός Ελληνισμός, θα το επιδιώξει μόνη της η Ευρώπη, όταν θα έχει ξεπεράσει την ύβρη της μηχανής και της ύλης που την έχουν παγιδέψει.

Η γλώσσα ως πρόσβαση στον πολιτισμό

Σύμφωνα με τον Γεώργιο Μπαμπινιώτη η έμφαση στη γλώσσα, εφόσον πρόκειται για σωστά οργανωμένη διδασκαλία της γλώσσας, δεν αποτελεί μόνο επαφή με τις λέξεις ως μέσο επικοινωνίας αλλά και έμπρακτη επαφή με τα σύμβολα έκφρασης της σκέψης και της όλης δράσης ενός λαού, δηλαδή οδό άμεσης πρόσβασης σ' έναν πολιτισμό. Εδώ χρειάζεται μια σημαντική διασάφηση, αυτονόητη ίσως αλλά κατά κανόνα λησμονουμένη: οι λέξεις δεν είναι απλά ηχητικά μορφώματα• είναι σημασίες που δηλώνουν έννοιες. Πάνω απ' όλα δηλαδή (ας επιτραπεί η γενίκευση) οι λέξεις είναι έννοιες. Και οι έννοιες συνθέτουν νοήματα, αυτά που συνιστούν και καθορίζουν τη λειτουργία της νόησής μας.

Ξεκινώντας, εξάλλου, από την παραδοχή ότι κάθε πολιτισμός είναι πρώτα και πάνω απ' όλα ιδιαίτερο σύστημα αξιών, είναι δηλ. το πώς τοποθετείται ένας λαός ιστορικά απέναντι στη σχέση του ανθρώπου με τον κόσμο του, τους άλλους ανθρώπους και το γενικότερο περιβάλλον, καθώς και τι προτεραιότητες και επιλογές θέτει γενικά για τον άνθρωπο, κάθε πολιτισμός είναι, κατά βάση, μια μορφή ανθρωπισμού, ανάλογα με τη θέση που δίνει στον άνθρωπο και στην καλλιέργεια της προσωπικότητάς του μέσα από το σύστημα αξιών που υιοθετεί. Μέσα στις αξίες αυτές περιλαμβάνεται και η γλώσσα ενός λαού-πολιτισμού και ως αξία καθ' εαυτήν και διότι αποτελεί την έκφραση άλλων μορφών του πολιτισμού.

Οτι η γλώσσα είναι αξία καθ' εαυτήν σήμερα γίνεται ευρύτερα αποδεκτό ως αντίλογος της παλαιότερης «εργαλειακής» αντίληψης της γλώσσας. Παλαιότερα δηλαδή, περισσότερο ως απήχηση μιας παλαιομαρξιστικής αντίληψης για τη γλώσσα που ξεπεράστηκε στον ίδιο τον Μαρξισμό, θεωρήθηκε ότι η γλώσσα δεν είναι παρά ένα απλό εργαλείο επικοινωνίας. Κανείς -και κατ' εξοχήν οι γλωσσολόγοι- δεν αμφισβήτησε ποτέ τη λειτουργία της γλώσσας ως μέσου επικοινωνίας. Εκείνο που αμφισβητήθηκε είναι η απομόνωση της γλώσσας από άλλες διαστάσεις της: από τη στενή σχέση της με τη σκέψη, την ιστορική διάσταση, τη νοοτροπία κάθε λαού, την άμεση σχέση της γλώσσας με μορφές πολιτισμού, με την παιδεία και την εκπαίδευση, με την ταυτότητα ενός λαού καθώς και με άλλες διαστάσεις του πολιτισμού.

McLuhan "Derrick De Kereckhove." Υποστηρίζει ο κύριος Παπαμαρινόπουλος

Η ελληνική γλώσσα ρίζα της μουσικής του κόσμου

Τι μπορεί να σημαίνουν αυτά τα λόγια; Πρώτα πρέπει να σκεφθούμε ότι το τραγούδι είναι Μουσική. Δηλαδή η μουσική γεννήθηκε μαζί με την ομιλία. Όταν οι αρχαίοι άνθρωποι μιλούσαν, ηχούσαν-μελωδούσαν. Γι' αυτό και την είπαν την Ελληνική γλώσσα προσωδιακή.

Τα σημαδάκια που στολίζουν τις αρχαίες λέξεις, δηλ. οι τόνοι και τα πνεύματα, τα καθιέρωσαν οι Αλεξανδρινοί για να μπορούν να προφέρουν κι αυτοί τον ήχο των λέξεων όπως τον πρόφεραν οι τότε Έλληνες, διότι τους δυσκόλευε αυτός ο μελωδικός τρόπος προφοράς της Ελληνικής γλώσσας.

Πολλοί ξένοι ερευνητές πριν από πολλά χρόνια, είχαν εντυπώσει στα συγγράμματα των αρχαίων Ελλήνων που αναφέρονταν στη μουσική τέχνη. Πήραν δε πολλά στοιχεία, από τη σχολή του Πυθαγόρα, του Αριστοτέλη, τους Αρχαίους Αρμονικούς μείζονες και οι ελάσσονες. Αυτές αντιστοιχούν στο Λύδιο και Υποδώριο τρόπο των Αρχαίων Ελλήνων κι από πολλούς άλλους μαθηματικούς και μουσικούς που είχαν δημιουργήσει διάφορες σχολές που αναφέρονταν στην τέχνη της μουσικής. Διότι όλοι οι Έλληνες της τότε εποχής, θεωρούσαν απαραίτητο για την ολοκλήρωσή τους να μαθαίνουν και μουσική. Έτσι οι ευρωπαίοι με τη δική τους νοοτροπία, το δικό τους χαρακτήρα, τα δικά τους γνωρίσματα της φυλής τους ο καθένας και τις κλιματολογικές συνθήκες που επηρεάζουν τη διάθεση των ανθρώπων, δημιούργησαν μία δική τους μουσική που βασίζεται μόνο στις δύο κλίμακες των αρχαίων Ελλήνων από τις 45 που υπάρχουν. Τις άλλες δεν μπόρεσαν να τις αξιοποιήσουν. Πολλοί δε ξένοι μουσικολόγοι είπαν, όπως ο Ριχάρδος Βάγκνερ: «αδύνατον να εμβαθύνουμε εις την νεωτέρα τέχνην, χωρίς πρότερον ν' αναδράμωμεν προς την των Ελλήνων...». Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Λειψίας Όσκαρ Πάουλ, στα μαθήματα Αρμονίας, έλεγε στους φοιτητές του: «Αν δεν διασώζοντο από την αρχαιότητα ολίγα αποσπάσματα των Ελλήνων μουσικών συγγραφέων, δεν θα υπήρχε Ευρωπαϊκή μουσική. Διότι μέσα στην Αρχαία Ελλάδα βρίσκονται τα σπέρματα της θεωρητικής, οργανικής και φωνητικής μουσικής των καθ' ημάς χρόνων». Ο διαπρεπής μουσικός Μπουργκώ - Ντικουντραί, ενοχλημένος από το υλιστικό πνεύμα της εποχής μας, διακηρύσσει ότι: «Η μουσική για μας σκοπό έχει την τέρψη, οι Έλληνες όμως πίστευαν στην ηθική επίδραση της μουσικής».

Ο Έλληνας κατ' αρχήν έχει άμεση αντίληψη λόγω γλώσσας. Ο ξένος όση αγάπη κι όση γνώση κι αν έχει, δεν μπορεί να κατανοήσει αυτό που μπορεί ένας Έλληνας. Αντίθετα, βλέπουμε στην πληθώρα των τραγουδιών ελαφράς μουσικής, ότι ο Έλληνας ανταποκρίνεται στα περισσότερα απ' αυτά τα τραγούδια. Διότι ο συνθέτης ελαφράς μουσικής, ως επί το πλείστον δεν ακολουθεί τα ξένα πρότυπα. Για να καταλάβει ο Έλληνας την ευρωπαϊκή μουσική, πρέπει να την σπουδάσει. Ενώ ο άνθρωπος της Δύσεως γαλουχείται και αναπτύσσεται στην καθημερινή του ζωή και στις θρησκευτικές του πεποιθήσεις με αυτού του είδους τη μουσική. Παρατηρούμε δε, ότι ενώ πάρα πολλοί Έλληνες βραβεύονται στο εξωτερικό, σπάνια μπορεί να επιβληθεί παγκοσμίως ο Έλληνας μουσικός όπως η Μαρία Κάλλας ή ο Νίκος Σκαλκώτας. Όπως ακριβώς κι οι ευρωπαίοι δεν μπορούν να συναγωνιστούν μία Κατίνα Παξινού ή έναν Θάνο Κωτσόπουλο ή έναν Αλέξη Μινωτή. Πρέπει να παραδεχθούμε την ιδιαιτερότητα της Ελληνικής Φυλής.

Θα πρέπει να σκεφθούμε ότι χωρίς τον ήχο, ο άνθρωπος δεν θα μπορούσε να δημιουργήσει πολιτισμό. Δεν θα μπορούσαμε να επικοινωνήσουμε μεταξύ μας. Με ποιο τρόπο θα μεταδίδαμε τη

σκέψη μας, τις ιδέες μας, τα συναισθήματά μας, αν δεν υπήρχε ο ήχος; Πώς θα λειτουργούσε η μνήμη μας χωρίς τον ήχο; Εύκολα μπορούμε να καταλάβουμε ότι, όλη η εξέλιξη του ανθρώπου βασίστηκε στον ήχο. Λόγος και ήχος απαραίτητα μαζί, συνυπάρχουν για την επιβίωσή μας και την ανάπτυξή μας σαν νοήμονα όντα. Ήρα μένει να ερευνήσουμε τον ήχο από την ώρα που ο άνθρωπος αρχίζει να ξεφωνίζει και να εκδηλώνει, αυτό που ο νους του υπαγορεύει, για να επικοινωνήσει με το περιβάλλον του. Χωρίς βέβαια να μας διαφεύγει ότι η εξέλιξη της γλώσσας, είχε ως φυσικό επακόλουθο και την δημιουργία και εξέλιξη της γραφής. Πράγμα πολύ σημαντικό για την πορεία και εξέλιξη του πνευματικού μας πολιτισμού. Διότι άλλο να μιλώ και να χάνεται στον αέρα ο λόγος μου, ή να βασίζομαι μόνο στη μνήμη μου κι άλλο αυτό που λέω να καταγράφεται και να συμμετέχει και η όρασή μου. Μ' αυτή τη σκέψη καταλαβαίνουμε γιατί η Ελληνική γλώσσα είναι μία γλώσσα εννοιών, επιστήμης, φιλοσοφίας, τέχνης, μία γλώσσα εκατομμυρίων λέξεων. Γι' αυτό το λόγο οι περισσότεροι πολιτισμένοι λαοί, όπως οι Αιγύπτιοι, Ασσυροβαβυλώνιοι, Πέρσες κ.α., δεν έφθασαν ποτέ, ούτε σήμερα στο Αλφάβητο.

ΕΝΑΣ ΕΝ-ΔΙΑ-ΦΕΡΩΝ, ΔΙΑ-ΦΟΡΕΤΙΚΟΣ ΔΙΑ-ΝΟΗΤΙΚΑ, ΔΙΑ-ΛΟΓΙΣΜΟΣ ...

Σύμφωνα με τον Σάρρα Στέλιο τα όρια της γλώσσας μας, είναι τα όρια της σκέψης μας. Και τα όρια της σκέψης μας είναι τα όρια του πολιτισμού μας, τα όρια της έκφρασής μας, όπως ορθά παρατηρεί ο Κλεάνθης Γιαλουράκης. Ο Έλληνας δημιουργεί μια λέξη όταν κατακτά γνωστικά την εννοιολογική της υπόσταση σε όλα τα επίπεδα. Αυτό σημαίνει Γνώση. Το να έχουμε μία μοναδική εμπειρία και να μην δυνάμεθα να την μεταδώσουμε, διότι δεν βρίσκουμε ή ισχυριζόμαστε πως δεν υπάρχουν οι κατάλληλες λέξεις, είναι γνώση ελλιπής. Διότι «κατάλληλες» λέξεις πάντα θα υπάρχουν απλά δεν υπάρχει η κατάλληλη Νοητική Δυναμική για να τις συλλάβουμε ή έστω να τις αντιληφθούμε - είναι πέρα από την Ιδεόσφαιρα ή τη Νοόσφαιρά μας. Κι εδώ πρέπει να κάνω μία διευκρίνηση, διότι πιθανόν να υπάρξουν αντιρρήσεις. Είναι φανερό και γενικότερα αποδεκτό πως κάποιες εσωτερικές εμπειρίες και ειδικά αυτές που ονομάζονται «ανώτερες», όντως δεν μπορούν να περιγραφούν με (τις γνωστές τουλάχιστο) λέξεις. Αφ' ενός διότι είμαστε περιορισμένοι από την Ανθρώπινη Λογική μας και τα όρια που έχουμε θέσει στην Δυναμική της Νόησής μας. Δηλαδή ο άνθρωπος πάντα θα αντιλαμβάνεται όσα συμβαίνουν γύρω του, μέσα από το πρίσμα και τα όρια της εκάστοτε Λογικής και Διανόησης. Δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, αν είναι δυνατόν και κατά πόσο, να ξεπεραστούν αυτά τα όρια.

Ιγνηλατώντας την Ιστορία

ΟΙ ΕΠΙ-ΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΟΥΣ

Σύμφωνα με τον Πέτρο Θέμελη η ελληνική φωνητική ή φθογγική γραφή (δηλαδή κάθε φθόγγος να παριστάνεται με ιδιαίτερο γράμμα) έχει χαρακτηριστεί είδος επαναστατικής καινοτομίας ως προς τις επιπτώσεις της στον πολιτισμό. Η γραφή και σε συνέχεια η τυπογραφία, ο τύπος και ο ηλεκτρονικός υπολογιστής έχουν μεταμορφώσει σταδιακά τον πολιτισμό μας. Κατά τον Marshall McLuhan, η γραφή είναι επέκταση της όρασης, όπως το ένδυμα επέκταση του δέρματος και ο τροχός επέκταση του ποδιού.

Το Συνέδριο διοργανώθηκε από το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος με τη συνεργασία της Ιστορικής Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος-Εθνικό Ιστορικό Μουσείο. Οι

εργασίες του Συνεδρίου διεξήχθησαν στο Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής στις 20, 21, 22 Μαρτίου 2009.

Η πρόθεση των εικαστικών καλλιτεχνών, που εκφράζονται με τη γλώσσα εικόνων και συμβόλων, είναι να προσεγγισθεί η σχέση μας με τη γλώσσα και τη γραφή της σε μια εποχή επιστημονικών αλμάτων, με τις αντίστοιχες επιπτώσεις στην προσωπική και κοινωνική ζωή του Έλληνα.

Μέσα σε μια παγκοσμιοποιημένη ανθρωπότητα με πρώτη γλώσσα επικοινωνίας την Αγγλική, στο ελάχιστο της γεωγραφικής επικράτειας της η ελληνική γλώσσα, απομονωμένη, βάλλεται πολλαπλώς και κακοποιείται με τη συμμετοχή και ανοχή μας: στον εκπαιδευτικό της προορισμό ελλιπή, στον εκφερόμενο δημόσιο λόγο ανυπεράσπιστη, εκτεθειμένη σε κάθε είδους εκτροπή ξένων επιρροών.

Και η σύγχρονη γραφή απρόσωπη, μηχανοποιημένη, κωδικοποιεί μια γλώσσα «πενίας».

Όπως κάθε γλώσσα, η ελληνική είναι υπερούσια της οντολογικής υπόστασης του Γένους που την έπλασε. Η εξελισσόμενη χρήση της ως γλώσσας ομιλούμενης επί χιλιετίες, μαρτυρεί και τη δύναμη του πολιτισμού που εξέφρασε.

Τώρα όσο ποτέ άλλοτε, η ελληνική γλώσσα, η αρχαιότερη στην Ευρώπη, προκαλεί ένα χρέος σεβασμού και άμεσης προστασίας.

Αυτή η γόνιμη επικοινωνία με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της ελληνικής γλώσσας, υπερασπίζεται και τον πολιτισμό μας, την παιδεία, τον τόπο.

Η Ελληνική γλώσσα στις επιστήμες

Η ελληνική αποτελεί την γλώσσα των επιστημών, λόγω του υψηλού ποσοστού συμμετοχής της σε αυτές, έχοντας ξεπεράσει κατά πολύ την Λατινική. Δεδομένου ότι η εξέλιξη των επιστημών είναι αλματώδης, οι επιστήμονες θα χρειαστούν νέους κατάλληλους όρους για να ονοματίσουν τα ευρήματά τους. Και όπως έχει συμβεί μέχρι σήμερα, που από το άτομο του Δημόκριτου φτάσαμε στα αδρόνια, τα πρωτόνια, και τα γλοιόνια (hadrons, protons, gluons) θα συνεχίσουν να προσφεύγουν στην ανεξάντλητη δεξαμενή της Ελληνικής. Παρά το γεγονός ότι η ελληνική είναι μία δύσκολη γλώσσα, οι ξένοι επιστήμονες από όλο τον κόσμο την αξιοποίησαν και την αξιοποιούν αντλώντας από τον πλούτο των λημμάτων της εκείνα που χρειάζονται για να ονοματίσουν τα ευρήματά τους σεβόμενοι σε μεγάλο βαθμό τους κανόνες της γραμματικής της ιστορικής ορθογραφίας της.

Η πλειοψηφία των ξένων επιστημόνων γνωρίζει και αναγνωρίζει το θεμελιώδη ρόλο που έχει παίξει η Ελληνική στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου του κλάδου τους. Στην ιατρική ορολογία, με βάση το έγκυρο λεξικό Dorland, σε σύνολο 46.251 λέξεων, οι αμιγείς ελληνικές λέξεις είναι 24.862, ο αριθμός που αντιστοιχεί στο 53,75%. Ως προς τη Διεθνή Επιστημονική Ορολογία, πχ. του μεγάλου κλάδου της Ζωολογίας. Με βάση το Nomenclator Zoologicus, το οποίο αποτελεί την επίσημη διεθνή επιστημονική ονοματολογία των γενών των ζώων όλων των ειδών (ερπετών, θηλαστικών, πτηνών, εντόμων, ψαριών κ.λπ.) τα οποία

έχουν ανακαλυφθεί μέχρι το 1994, δηλαδή 337.789 γέννη ζώων, η ελληνική συμμετοχή ανέρχεται σε 195.779 λέξεις, αριθμός που αντιστοιχεί σε 57,96%.

Οι βασικές λέξεις των κλάδων της επιστημονικής Ορολογίας, όπως:
της Ιατρικής: άλγος, αρτηρία, αορτή, άρθρο, καρδιά, πάγκρεας, εγκέφαλος, δέρμα, αιμορραγία, οίδημα, οισοφάγος, περικάρδιο, περίνεο, περιτόναιο, υπόφυσις, εμφύσημα, ίκτερος, νεύρον, παράλυσις, παρέγχυμα, διάγνωσις, πρόγνωσις, επιληψία, σύμπτωμα, διάγνωσις, έγχυμα, αναισθησία, αγγείο, από φυσις, χόνδρος, κολεός, κύστις, εφίδρωσις, έμβρυον, γάγγλιον, γένεσις, υστέρα, λάρυγξ, φάρυγξ, νεφρός, ουρήθρα, φάρμακον, θεραπεία, κ.λπ.
της Βοτανολογίας: βοτάνη, βλαστός, βρύον, βολβός, κάλυξ, καρπός, κοτύλη, κοτυληδών, δένδρον, λειχήν, μύκης, νήμα, παράσιτον, πέταλον, φύλλον, φυτόν, πτέρις, ρίζα, σπέρμα, σκόρος, θαλλός, στήμων, θάμνος, θήκη κ.λπ.
της Ζωολογίας: αίλουρος, σαύρος, όρνις, ιχθύς, βάτραχος, βράγχια, δελφίν, κοράλλιο, δίπτερος, έχινος, έντομο, ερπετόν, όφις, όστρακον, πέρκη, πελεκάνος, κήτος, πίθηκος, πτερόν, πτερύγιον, πτηνόν, ράμφος, ρύγχος, σκώληξ, σπόγγος, θηρίον, ζών κ.λπ.

Το 70% των λέξεων στην ιατρική ορολογία έχει ελληνική προέλευση, επισημαίνει ο κ. Θεοδώρου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μάλιστα είναι οι λέξεις για τις φοβίες (phobias). Από τις 533 που ο ίδιος κατέγραψε στην αγγλική για διάφορες μορφές φοβίας οι 469 είναι αμιγώς ελληνικές. Στο βιβλίο του με τίτλο « It's all greek indeed » - μια... εκδικητική αντιστροφή της αγγλικής φράσης «It's all greek to me», συνώνυμης με το δικό μας «αυτά είναι κινέζικα για μένα» ο συγγραφέας έχει εντάξει όλα τα δάνεια της ελληνικής στην αγγλική για θέματα που αφορούν τις επιστήμες, τις τέχνες και την καθημερινή ζωή, ενώ ακόμα έχει ανατρέξει στην ελληνική μυθολογία σταχυολογώντας λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται και από τους αγγλόφωνους («λαβύρινθος», «αχίλλειος πτέρνα», «αλκυονίδες ημέρες»).

Σύμφωνα με την εφημερίδα επιθεώρηση υγείας η ελληνική γλώσσα ομιλείται περισσότερο από 3.000 χρόνια, από τους Έλληνες της ενδοχώρας και της διασποράς. Οι Έλληνες έδωσαν τις φυσικές θεωρίες, τις αρχές της φιλοσοφίας και της ιατρικής. Η ελληνική γλώσσα όταν ομιλείται σωστά δίνει την δυνατότητα στον συγγραφέα να εκφραστεί ακριβώς, χωρίς περιττολογία και σαφήνεια σε κάθε ιατρικό θέμα.

Η Ιατρική ήταν για τους Έλληνες η πρώτη ανάμεσα στις επιστήμες και ως προς τον αριθμό των ειδικών και ως προς την έκταση των ανακαλύψεών της. Η ελληνική ιατρική ορολογία έδωσε στις δυτικές γλώσσες ένα πολύ εκτεταμένο λεξιλόγιο για την ιατρική και τη φυσιολογία. Αυτό το λεξιλόγιο είναι το πιο διαδεδομένο από όλα τα επιστημονικά λεξιλόγια. Οι λέξεις αυτές έχουν προφερθεί εδώ και 3.000 χρόνια κάτω από έναν ουρανό πιο γαλάζιο από αυτό των αγγλοσαξονικών χωρών και από ανθρώπους με περισσότερη ζωντάνια. Με το πέρασμα του χρόνου οι ιστορικές και φιλολογικές θεωρήσεις περνούν σε δεύτερη μοίρα και η τεχνοκρατική αντίληψη αρχίζει να επηρεάζει τις εξελίξεις και φυσικά την ορολογία. Οι ανακαλύψεις στην Ιατρική διαδέχονται η μία την άλλη μέσα από τον χρόνο με επιταχυνόμενο ρυθμό και σε κάθε μία αντιστοιχεί μια καινούργια λέξη, που τις περισσότερες φορές προέρχεται από τα ελληνικά.

Συμπερασματικά, οι ελληνικές ιατρικές λέξεις αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα της διεθνούς ιατρικής ορολογίας. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την πρακτική ωφέλεια της γνώσης της ελληνικής ιατρικής ορολογίας και της ελληνικής γλώσσας γενικότερα.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

ΣΤΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ, που γινόταν η επισκόπηση και αναλύονταν τα συμπεράσματα από τις εργασίες του ΔΝΤ και της Διεθνούς Τράπεζας για το 1957, ως αντιπρόσωπος της Ελλάδος πάγια από το 1946 ο Ξενοφών Ζολώτας προκάλεσε την έκπληξη από τον απροσδόκητο λόγο του στις 26 Σεπτεμβρίου 1957. Μίλησε ελληνικά και τον κατάλαβαν όλοι γιατί χρησιμοποίησε ατόφια την αγγλική γλώσσα! Την επομένη είχαν πρωτοσέλιδο το λόγο του οι «New York Times» και οι «Washington Post». Το μήνυμα πέρασε σε όλο τον κόσμο. Η διαχρονική δύναμη της ελληνικής γλώσσας, που έμεινε ζωντανή από την ποίηση του Ομήρου και πολύ παλιότερα μέχρι σήμερα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να λειτουργήσει σε όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες. Το πρώτο κείμενο του Ξ. Ζολώτα, του 1957 έχει ως εξής:

«Kyrie.

I eulogize the archons of the Panethnic Numismatic Thesaurus and the Oecumenical Trapeza for the orthodoxy of their axioms methods and policies, although there is an episode of cacophony of the Trapeza with Hellas.

With enthusiasm we dialogue and synagonize at the synods of our didymous Organizations in which polymorphous economic ideas and dogmas are analyzed and synthesized Our critical problems such as the numismatic plethora generate some agony and melancholy. This phenomenon is characteristic of our epoch. But, to my thesis we have the dynamism to program therapeutic practices as a prophylaxis from chaos and catastrophe. In parallel a panethnic unhyprocritical economic synergy and harmonization in a democratic climate is basic. I apologize for my eccentric monologue. I emphasize my eucharistia to your Kyrie to the eugenic and generous American Ethnos and to the organizers and protagonists of this Ampitctyony and gastronomic symposia»

Η επίδραση της ελληνικής γλώσσας στις άλλες γλώσσες, ιδίως της Ευρώπης, είναι διαχρονική και πολυεπίπεδη. Όπως θα αποδειχτεί στην συνέχεια, αυτή η επίδραση καλύπτει όλο το φάσμα της καθημερινής ομιλίας αυτών των λαών και όχι μόνο μία ειδική επιστημονική ή πολιτισμική πτυχή του. Δεν είναι καθόλου υπερβολή αν λεχθεί ότι, χωρίς της ελληνικής προελεύσεως λέξεις και ρίζες, πολλές γλώσσες του κόσμου, ιδιαίτερα ευρωπαϊκές, θα ήταν εντελώς διαφορετικές απ' ότι τις γνωρίζουμε σήμερα και κατ' επέκταση ο πολιτισμός τους θα είχε καθυστερήσει και οπωσδήποτε θα ήταν διαφορετικός. Ο Μίλλερ Ανρί Λουξεμβούργος είναι πολύγλωσσος καθηγητής και μεταφραστής ελληνικών κλασικών έργων στη γλώσσα του Λουξεμβούργου. Πρωταγωνιστής της δημιουργίας του Συλλόγου «Φίλοι της Ελλάδας» (1952) και επί σειράν ετών Πρόεδρος του είπε: «Αυτή η γλώσσα (η αρχαία ελληνική) και ο πολιτισμός είχαν μια σημαντικότερη επίδραση σε όλα όσα διαθέτουμε σήμερα. Επιπλέον καθιστά πιο εύκολη την εκμάθηση σε οτιδήποτε έχει σχέση με τη διανόηση. Εκείνος, επίσης, που μαθαίνει την αρχαία ελληνική γλώσσα, θα γνωρίζει να χειρίζεται καλύτερα τη μητρική του γλώσσα». Μια ακόμη επιβεβαίωση για την επίδραση και την διείσδυση της ελληνικής σε όλες τις άλλες γλώσσες. Συγχρόνως δικαιώνει

απόλυτα τη **Ζακλίν Ντε Ρομιγύ**, που υποστηρίζει: Όλος ο κόσμος πρέπει να μάθει ελληνικά, γιατί η ελληνική γλώσσα μας βοηθάει πρώτα απ' όλα να καταλάβουμε τη δική μας γλώσσα.

Ελληνικά τοπωνύμια και ονόματα

Υπάρχουν ελληνικές λέξεις που πρέπει να μπορούμε να αναγνωρίσουμε στις σύγχρονες μορφές ορισμένων ονομάτων πόλεων της Λεκάνης της Μεσογείου, όπως αυτά της *Αντίβ (Antibes)*, της *Νίκαιας (Nice)* ή της *Νεαπόλεως (Narles)*. Η απόδειξη της εγγύτητας μεταξύ της Αντίβ, της Νίκαιας και της Νεαπόλεως δεν είναι προφανής παρά μόνο σε έμπειρα άτομα που αναγνωρίζουν στα τρία ονόματα των πόλεων την ελληνική λέξη *πόλις* χωρίς να επιτρέπουν να τους σταματήσει το β της Αντίβ που αντικαθιστά το π της Αντιπόλεως «της πόλεως απέναντι», διότι γνωρίζουν καλά ότι ένα π μεταξύ δύο φωνηέντων δεν μπορεί να διατηρηθεί στα γαλλικά.

Το ίδιο ισχύει για την *Γκρενόμπλ*, η οποία στην αρχαιότητα ονομαζόταν *Γρατιανούπολις* από το όνομα του Γρατιανού, του Ρωμαίου αυτοκράτορα που ξαναέχτισε την πόλη αυτή στα τέλη του 4^{ου} αιώνα μ.Χ. Γεγονός είναι ότι στα τέσσερα αυτά ονόματα παραμένουν προφανή ίχνη της ελληνικής λέξης *πόλις*. Δεν ισχύει το ίδιο για το *Σαιν-Τροπέ*, το οποίο προέρχεται από μία ελληνική πόλη, την *Αθηνόπολι*, «την πόλη της Θεάς Αθηνάς», αλλά που αργότερα άλλαξε όνομα. Ο ακόλουθος κατάλογος παρουσιάζει παραδείγματα τοπωνυμίων που θυμίζουν την αρχαία παρουσία των ελλήνων σε ολόκληρη την Μεσόγειο :

Σελινόντ, πόλη της Σικελίας, η αρχαία Σεληνούς όπου βρίσκεται ένα από τα πλέον επιβλητικά συγκροτήματα ναών της μεγάλης Ελλάδας, σε μία περιοχή φημισμένη για το μαϊντανό της που στα ελληνικά ονομάζεται *πετροσέλινο* «*persil*», από τον οποίο έφτιαχναν στέμματα για να τιμήσουν τους νεκρούς. Παραδόξως η λέξη *σέλινο* σημαίνει «σέλινο» και όχι μαϊντανός στα νέα ελληνικά.

Παλέρμω, λιμάνι της Σικελίας, του οποίου το ελληνικό όνομα *Πάνορμος* αποτελείται από τις λέξεις παν και όρμος, δηλαδή προφυλαγμένος χώρος ό,τι καιρό και να κάνει.

Μονακό, πόλη στα νότια της Γαλλίας, όπου βρισκόταν τον 7^ο αιώνα π.Χ. ένας ναός αφιερωμένος στον *Ηρακλή μονοικό*, «το μοναχικό Ηρακλή». Όμως, μία άλλη ετυμολογία συνδέει το Μονακό με τη Λιγυριανή λέξη *monegu*, «βράχος».

Τρίπολη, πρωτεύουσα της Λιβυής, από την ελληνική λέξη *Τρίπολις*, από το *τρεις* και *πόλις*, από το όνομα ενός βασιλείου που αποτελείται από τρεις φοινικικές πόλεις: τη *Λεπτή*, την *Οία* και τη *Σαθράτη*. Άλλοτε, ονομαζόταν *Τρίπολη της Μπαρμπαριάς* για να διακρίνεται από την *Τρίπολη της Συρίας*.

Αλεξάνδρεια, πόλη της Αιγύπτου που ιδρύθηκε από τον Αλέξανδρο το 332 μ.Χ. στη θέση ενός μικρού χωριού ψαράδων.

Ελληνικές λέξεις σε ξενόγλωσσα λεξικά

Παρακάμπτοντας τις αόριστες τοποθετήσεις, οι οποίες μπορεί να είναι επιδεκτικές παρερμηνειών, θα γίνει αναφορά σε συγκεκριμένα στοιχεία και αριθμούς για να δωθεί μια ακριβής εικόνα της ελληνικής επίδρασης:

α. Στα γενικά λεξικά της αγγλικής, ο αριθμός των ελληνικών λέξεων κυμαίνεται από 5.000-8.500 λέξεις που αντιπροσωπεύουν το 15-21% ανάλογα με το επίπεδο του λεξικού το οποίο επιλέγεται για σύγκριση. Όσο καλύτερο είναι το λεξικό, τόσο υψηλότερη είναι η συμμετοχή της ελληνικής.

β. Στο Merriam Webster, το πληρέστερο σήμερα αμερικανικό λεξικό, σε σύνολο 166.724 λέξεων η συμμετοχή σε αμιγείς ελληνικές λέξεις είναι 42.914, αριθμός που αντιστοιχεί στο 25,73%. Η μία στις τέσσερις λέξεις του είναι αμιγώς ελληνική.

γ. Στην ιατρική ορολογία, με βάση το έγκυρο λεξικό Dorland, σε σύνολο 46.251 λέξεων, οι αμιγείς ελληνικές λέξεις είναι 24.862, αριθμός που αντιστοιχεί στο 53,75%. Αν προσθέσουμε και τις λέξεις που κατά το ήμισυ είναι ελληνικές, ως προς το πρώτο ή το δεύτερο συνθετικό τους, τότε το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 68%.

δ. Ως προς τη Διεθνή Επιστημονική Ορολογία, π.χ. του μεγάλου κλάδου της Ζωολογίας. Με βάση το Nomenclator Zoologicus, το οποίο αποτελεί την επίσημη διεθνή επιστημονική ονοματολογία των γενών των ζώων όλων των ειδών (ερπετών, θηλαστικών, πτηνών, εντόμων, ψαριών κ.λπ.) τα οποία έχουν ανακαλυφθεί μέχρι το 1994, δηλαδή 337.789 γέννη ζώων, η ελληνική συμμετοχή ανέρχεται σε 195.779 λέξεις, αριθμός που αντιστοιχεί σε 57,96%.

Το 58% της ονοματολογίας των ζώων αποτελείται από ελληνικές λέξεις ή ελληνογενείς και το 42% από όλες τις άλλες γλώσσες του κόσμου. Αν κι εδώ προσθέσουμε τις κατά το ήμισυ ελληνικές λέξεις, τότε το ποσοστό ανέρχεται στο 73%. Παρά την εκπληκτική αυτή ελληνική συμμετοχή, η αδράνειά μας έχει επιτρέψει να καθιερωθεί διεθνώς η εσφαλμένη αντίληψη ότι στη Ζωολογία επικρατεί δήθεν η Λατινική ορολογία.

Το βάθος της επίδρασης

Το όλο θέμα της ελληνικής συμμετοχής, ωστόσο, δεν είναι θέμα μόνο ποσοτικό, δηλαδή μεγάλου αριθμού λέξεων που υπάρχουν στην αγγλική και στις άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες, αλλά κυρίως θέμα ποιοτικό για δύο κυρίως λόγους:

1. Οι βασικές έννοιες σκέψης και έκφρασης, αυτό που οι γλωσσολόγοι αποκαλούν «γλωσσολογικό κλειδί της κάθε γλώσσας», είναι λέξεις που έχουν ληφθεί αυτούσιες από την Ελληνική πχ. οι λέξεις analysis, synthesis, problem, hypothesis, method, theory, axiom, music, melody, orchestra, rhythm, harmony, rhapsody, hypocrisy, theater, drama, tragedy, comedy, poetry, lyrics, democracy, tyranny, anarchy, despotism, oligarchy, idea, logic, dilemma, program, system, symbol, syllable, phrase, dialogue, dialect, energy, machine, mystery, phenomenon, dogma, symmetry, metal, crisis, philosophy κ.λπ. Οι βασικές αυτές λέξεις ανέρχονται περίπου στις 500 και όπως οι ίδιοι αναγνωρίζουν, αν αφαιρεθούν από το λεξιλόγιό τους θα υπάρξει αδυναμία επικοινωνίας μεταξύ τους.

2. Οι βασικές λέξεις των κλάδων της επιστημονικής ορολογίας, όπως της Ιατρικής: άλγος, αρτηρία, αορτή, άρθρο, καρδιά, πάγκρεας, εγκέφαλος, δέρμα, αιμορραγία, οίδημα, οισοφάγος, περικάρδιο, περίνεο, περιτόναιο, υπόφυσις, εμφύσημα, ίκτερος, νεύρον, παράλυσις, παρέγχυμα, διάγνωσις, πρόγνωσις, επιληψία, σύμπτωμα, διάγνωσις, έγχυμα, αναισθησία, αγγείο, απόφυσις, χόνδρος, κολεός, κύστις, εφίδρωσις, έμβρυον, γάγγλιον, γένεσις, υστέρα, λάρυγξ, φάρυγξ, νεφρός, ουρήθρα, φάρμακον, θεραπεία, κ.λπ.

Η επίδραση της ελληνικής επεκτείνεται ακόμη:

α) Στα 190 κύρια ονόματα ανδρών και γυναικών, όπως Alexander, Andrew, Christopher, Eugene, Irene, Margaret κ.λπ.

β) Στη μετάφραση 62 παροιμιακών φράσεων και αποφθεγμάτων που πλουτίζουν την έκφραση και ομορφαίνουν το ύφος, με το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο που τις χρησιμοποιούμε κι εμείς π.χ.:

- Λέμε «πάρθια βέλη», λένε «parthian shots».
- Λέμε «υπό την αιγίδα», λένε «under the aegis».
- Λέμε «Εις τας αγκάλας του Μορφέως», λένε «in the arms of Morpheus».

γ) Στην υιοθέτηση άνω των 200 λέξεων της Μυθολογίας και της Ιστορίας μας, προσδίδοντας στη λέξη την έννοια των ιδιοτήτων και χαρακτηριστικό του ήρωα ή του ατόμου, π.χ.:

- Η λέξη «mentor», σημαίνει σοφός και συνετός. Προέρχεται από τον Μέντωρα, τον φίλο του Οδυσσέα, στον οποίο είχε εμπιστευθεί την εκπαίδευση του γιου του Τηλέμαχου, όταν έφυγε για την Τροία.
- Η λέξη «nestor», σημαίνει σοφός και συνετός, μελίρρυτος ρήτορας. Προέρχεται από τον Νέστορα, τον γέροντα από την Πύλο που διακρίθηκε στην Τροία για τη σύνεση και τη ρητορική του δεινότητα.
- – Η λέξη «nemesis» χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της Θείας Δίκης. Μεγάλο τμήμα της μυθολογίας μας ζει μέσα από τη χρήση αυτών των ονομάτων.

δ) στην τήρηση και το σεβασμό της παράδοσης και των κανόνων της ελληνικής γλώσσας.

Είναι ανακριβής ο ισχυρισμός ορισμένων ότι οι ξένοι τις ελληνικές λέξεις που δανείστηκαν και δανείζονται τις γράφουν όπως θέλουν. Το σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα, όχι μόνο γιατί αποτελεί ένα επιχείρημα για την καθιέρωση του μονοτονικού και την περαιτέρω απλοποίηση της γλώσσας μας, αλλά γιατί έχει λειτουργήσει αντίστροφα, με αποτέλεσμα να μεταγράφονται τα ελληνικά ονόματα σε επίσημους χάρτες, πινακίδες εθνικών οδών, διαβατήρια, επωνυμίες επιχειρήσεων κ.λπ, όπως θέλει ο καθένας, γενόμενοι καταγέλαστοι για την ανορθογραφία μας.

1. Διατηρούν σε μεγάλο βαθμό την ιστορική ορθογραφία, όπως η διατήρηση του ι ή του υ σε γ, πχ. δίκτυον – dictyum. Του ει πχ. oneirocrisy, με ορισμένες εξαιρέσεις απλοποίησης των διφθόγγων οι σε e (οίδημα – edema) του ει σε ι, χωρίς ωστόσο να θεωρείται λάθος και η γραφή με το oe (oedema) ή του ει (cheilus, chilus).

2. Διατηρούν την προφορά του ω πχ. ο ήρωας προφέρεται χήροου, η νεύρωσις νιουρόουσις κ.λπ.

3. Διατηρούν σύνθετα σύμφωνα ή συμφωνικά συμπλέγματα, παρά το γεγονός ότι δεν τα προφέρουν, αρνούμενοι να ακολουθήσουν τη φωνητική ορθογραφία όπως:

- Το ψ σε ps, όπως psychology, psychiatry, pseudonym
- το πν σε pn, όπως pneumonia, pneumatic
- το σθμ σε sthm, όπως asthma, isthmus, χωρίς να προφέρεται το «θ».

4. διατηρούν τους ελληνικούς πληθυντικούς, παρά το ότι για όλους τους ξένους είναι κάτι το εξαιρετικά δύσκολο, π.χ. hepatitis-hepatitides, phalanx-phalanges, mesonephros-mesonephroi, stoma-stomata, criterion-criteria.

Παρά τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, τα έγκυρα λεξικά τους παραθέτουν τον ορθό ελληνικό πληθυντικό αυτών των λέξεων και ουδείς διανοήθηκε να τους καταργήσει απλοποιώντας τους.

5. Στην τήρηση κανόνων της Ελληνικής Γραμματικής ως προς τη δημιουργία σύνθετων λέξεων π.χ. γυνή+μορφή=gynecomorphy, βάτραχος+φοβία=batrachophobia.

6. Στη διατήρηση των δασυνόμενων λέξεων με την προσθήκη του h. Με εξαίρεση την ιταλική, το h διατηρείται από την αγγλική, γαλλική, γερμανική, πορτογαλική, ισπανική, από μη λατινιγενείς γλώσσες όπως η ουγγρική και η τουρκική, καθώς επίσης και από όλη τη διεθνή επιστημονική ορολογία.

Έντονη είναι και η παρουσία των ελληνικών ριζών στα ξενόγλωσσα λεξικά, όπως :

Medizinische Terminologie του W. Guttman :

Automatie, automatisch, Automatismus, Automobilfraktur, A. Nervensystem, Aytomysophobie, Autonomie, Autopepsis, Autophonie, Autismus, Autoerastie, Chemotherapie, Chirurgie, Chromosomen, Chromodiagnostik, Glaukom, Glycine, Melancholia, Melanome, Meloplastik, Meniscus, Mesorchium, Metastase, Metamorpjose κ.α.

Vocabulaire Technique et Critique de la Philosophie του Andre Lalande :

Aboque, Agnosie, Allegorie, Amaurose, Amblyopie, Anarthrie, Anosmie, Aporie, Apraxie, Asymbolie, Atome, Autisme, Blastodeme, Canonique, Characterologie, Categoriologie, Categoriologie, Catharsis, Complexe, Cryptologique, Cruptopsychie, Cyclothymie, Dialectique κ.α.

Τα αντιδάνεια

Όταν εισάγουμε προς χρήση στην γλώσσα μας μια λέξη (A), προσαρμόζοντας κατάλληλα μια λέξη (B) που χρησιμοποιείται σε μια άλλη γλώσσα, τότε η λέξη (A) είναι ένα αντιδάνειο. Οι γλώσσες δανείζονται συχνά λέξεις από άλλες γλώσσες. Στην ειδική περίπτωση που η ξένη γλώσσα είχε προγενέστερα δανειστεί προς χρήση την λέξη (B) προσαρμόζοντας μια λέξη (Γ) της δικής μας γλώσσας, τότε λέμε ότι η λέξη (A) είναι ένα αντιδάνειο.

Περιγράφουμε το ταξίδι των λέξεων γράφοντας $[A < B < \Gamma]$, και διαβάζουμε : [η A προέρχεται από την B, που προέρχεται από την Γ].

Κατά την μετακίνησή της από γλώσσα - αναχώρησης σε γλώσσα - άφιξης η λέξη μπορεί να αλλάξει μορφή, όπως μπορεί να αλλάξει και σημασία. Η προσαρμογή μιας λέξης στο κλιτικό σύστημα της γλώσσας - άφιξης μπορεί να είναι ατελής ή πλήρης. Η λέξη μπορεί να ταξιδέψει σε πολλές γλώσσες μέχρι να επιστρέψει στην αρχική γλώσσα - αναχώρησης.

Κάμπος

Μεσαιωνική λέξη. Σχηματίστηκε από το λατινικό *campus* (= η πεδιάδα, το πεδίο). Η ρίζα της λέξης *car-* συναντάται στη λέξη της αρχαίας ελληνικής κήπος (= περιβόλι, κήπος).

Σινεμά

Από το γαλλικό *cinema*, σύντμηση του σύνθετου *cinematographe* (< *cinemato-* + *-graphie*), που είναι ελληνική λέξη, καθόσον τα δύο συνθετικά της παραπέμπουν το πρώτο στο ουσιαστικό κίνημα (, -τος < κινώ) και το δεύτερο στο ρήμα γράφω. Στη συνέχεια, το σινεμά, ο κινηματογράφος ελληνιστί, πήρε ελληνική κατάληξη και έγινε σινεμάς, και υποκοριστική κατάληξη και έγινε σινεμαδάκι.

Καλέμι

Αιχμηρό σιδερένιο εργαλείο των λιθοξόνων, ξυλουργών κ.α. τεχνιτών, που χρησιμοποιείται στη λάξευση σκληρών επιφανειών. Συνώνυμες λέξεις: σμίλη, γλυφίδα (< αρχ. γλυφίς, -ίδος < γλύφω) και γλύφανο. Από την τούρκικη λέξη *kalem*, που αποδίδει το αραβικό *kalam*, το οποίο προέρχεται από την ελληνική λέξη κάλαμος (= καλάμι [κυρίως το πετροκάλαμον, κατά τον Σκαρλάτο Δ. τον Βυζάντιο], είδος αυλού, γραφίδα, και γενικότερα καλαμένιο εργαλείο).

Πέναλτι

Λέξη της αγγλικής: *penalty* (= ποινή, τιμωρία), η οποία ανάγεται στο λατινικό *poena*, που αποτελεί μεταγραφή της αρχαίας ελληνικής λέξης ποινή.

Σπάλα

Ώμος, ακριβέστερα το οστό της ωμοπλάτης, κυρίως μεγάλωσμων ζώων. Μεσαιωνική λέξη. Από το ιταλικό *spalla*, που προέρχεται από τη λατινική λέξη *spat(h)ula* (= σπάθη, πλάτη, πλευρά), υποκοριστικό του *spat(h)a*, μεταγραφή της αρχαίας ελληνικής λέξης σπάθη. Η λέξη ετυμολογείται από Ινδοευρωπαϊκή ρίζα **sradh-* (= μακρύ και επίπεδο κομμάτι ξύλου) και, κατά τη διατύπωση του Γ. Μπαμπινιώτη, περιέγραφε στην αρχαιότητα πλήθος εργαλείων και όπλων με κοινό χαρακτηριστικό το πλατύ και επίπεδο σχήμα, όπως είναι το πλατύ μέρος του κουπιού, η σπάτουλα, το ξύλο με το οποίο χτυπούσαν το υφάδι του αργαλιού, η ωμοπλάτη και, κυρίως, το σπαθί με πλατιά λεπίδα.

Βόμβα

Μεταγραφή στην ελληνική της ιταλικής λέξης *bomba*. Η μορφή με την οποία επικράτησε η λέξη (βόμβα αντί μπόμπα) οφείλεται στην προσπάθεια των λογίων, κατά τον «εξελληνισμό» των ξένων λέξεων, να αποδώσουν τους ξένους φθόγγους όχι φωνητικά με τους αντίστοιχους ελληνικούς (οπότε το *b* θα έπρεπε να αποδοθεί ως *μπ*) αλλά με λογιότερους φθόγγους (*β* αντί *μπ*). Η λέξη αποτελεί γλωσσικό αντιδάνειο, καθώς η ιταλική *bomba* προέρχεται από τη λατινική λέξη *bombus*, η οποία αποδίδει την ελληνική λέξη βόμβος (= ήχος συνεχής και υπόκωφος, βαρύς και βαθύς): αλλά διά την βαρύτητα της φωνής βόμβος τις εν τω οικήματι γινόμενος ασαφή εποίει τα λεγόμενα (Πλάτωνας Πρωταγόρας 316 α).

Βίλα

Μεγάλη και πολυτελής (συν. εξοχική) κατοικία με κήπο· έπαυλη. Η λέξη είναι αντιδάνειο. Προέρχεται από το ιταλικό villa, λέξη που ετυμολογείται από το λατινικό viculus (= κωμίδιον, μικρά κώμη), υποκοριστικό του vicus = κώμη, λέξη που ανάγεται στο αρχαίο ελληνικό οίκος (πβ. vestis < εσθής, vinum < οίνος).

Πιάτο

Αντιδάνειο: η λέξη προέρχεται από το ιταλ. piatto, που ετυμολογείται από το λατιν. plattus, το οποίο σχηματίστηκε από το επίθετο της αρχαίας ελληνικής πλατύς.

Μπράβο

Επιφώνημα με σημασία επαίνου επιδοκμασίας ή θαυμασμού. Ιταλογενής λέξη (bravo!), που ανέλπιστα αποτελεί αντιδάνειο, καθώς μέσω του λατινικού barbarus ανάγεται στο ελληνικό βάρβαρος

Σκίτσο

Πρόχειρο σχέδιο που γίνεται με πολύ απλές και γρήγορες γραμμές, κυρίως ως πρώτη προσπάθεια σύνθεσης των βασικών στοιχείων ενός μελλοντικού καλλιτεχνικού έργου. Η ιταλική λέξη schizzo που μεταφέρθηκε στη Νέα Ελληνική ως σκίτσο συνδέεται με το λατινικό schedium (= σχέδιον, σχεδιάσμα, αυτοσχέδιον ποίημα) που πρραπέμπει στο ελληνικό σχέδιον (< σχέδιος, -α, -ον = πεποιημένος εκ του προχείρου, πρόχειρος).

Κιλό

Η γνωστή μονάδα βάρους προέρχεται από το γαλλικό kilo, σύντμηση του kilogramme, λέξη που συνδέεται με το ελληνικό χιλιόγραμμα και ανάγεται στο αριθμητικό της αρχαίας χίλιοι.

Συνοψίζοντας, παραθέτουμε ένα ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου, Έλληνα ποιητή και πεζογράφου, ο οποίος μέσα από αυτό αναδεικνύει την καταλυτική παρουσία της ελληνικής γλώσσας παγκοσμίως :

“The Greek Language”

When I sometime leave this light
I shall meander upwards like a
murmuring stream.
And if by chance somewhere among
the azure corridors
I meet with angels, I shall speak
to them in Greek, since
they do not know languages. They
speak among themselves with music

“Η Ελληνική γλώσσα”

Όταν κάποτε φύγω από τούτο το φως
θα ελιχθώ προς τα πάνω όπως ένα
ρυακάκι που μουρμουρίζει.
Κι αν τυχόν κάπου ανάμεσα
στους γαλάζιους διαδρόμους
συναντήσω αγγέλους, θα τους
μιλήσω ελληνικά, επειδή
δεν ξέρουνε γλώσσες. Μιλάνε
μεταξύ τους μέ μουσική.

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι αλήθεια ότι η Ελληνική γλώσσα διατρέχει κινδύνους που μπορεί να την οδηγήσουν σε μία μιγαδοποιημένη μορφή γλώσσας ή ακόμη και σε εξαφάνιση; Ισχύουν τα περί αγγλοποίησης των νέων και ο κυμαινόμενος ανάλογα με τους “εκτιμητές” της γλώσσας αριθμός των λέξεων που χρησιμοποιούν οι νέοι από 100 έως 500 και, το πολύ, 1000 λέξεις; Κινδυνεύει πράγματι να χαθεί από τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών; Θα περιορισθεί από τις ισχυρές γλώσσες της Κοινότητας; Θα εξαγγλισθεί η Ελληνική μέχρι πλήρους αλλοίωσης;

ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Οι κίνδυνοι που απειλούν την ελληνική γλώσσα είναι πολλοί. Αρχικά το θέμα που τίθεται, μετά από το γενικότερο καθορισμό της έννοιας της φυσιολογίας της γλώσσας είναι, αν η ελληνική γλώσσα μπορεί να διατηρηθεί αλώβητη και μετά την ένταξή μας στην Ε.Ε. Πόσο αποφασιστική για τη μορφή της ελληνικής γλώσσας, και ίσως για την ίδια την ύπαρξή της, μπορεί να αποβεί η στενή επαφή της με άλλες γλώσσες της Ε.Ε, γλώσσες αντικειμενικά ισχυρότερες, με την έννοια ότι μιλιούνται από περισσότερους ανθρώπους, κι ότι μερικές από αυτές (όπως αγγλικά, γερμανικά, γαλλικά) έχουν καθιερωθεί ευρύτερα ως “δεύτερες” γλώσσες, ως γλώσσες συνεννόησης στις εμπορικές, κοινωνικοπολιτικές, πολιτιστικές και άλλες μορφές επικοινωνίας; Με άλλα λόγια κινδυνεύει από τη συνθλιπτική επίδραση των γλωσσών αυτών η γλωσσική μας φυσιολογία; Αυτό αποτελεί απλή καθημερινή διαπίστωση του καθενός μας ότι πράγματι υφίσταται άμεσος τέτοιος κίνδυνος. Είναι αυτονόητο πως όταν μεγαλώνουν οι ανάγκες και οι ευκαιρίες επικοινωνίας, θα αυξηθούν ακόμα περισσότερο οι πιθανότητες για μια αλλοίωση της γλώσσας μας. Όταν λέμε αλλοίωση, εννοούμε την αλόγιστη, άκριτη, αβασάνιστη εισροή λέξεων και τύπων μέσα στη γλώσσα μας, συσσωρευμένα συνιστούν ότι έχει ονομαστεί “ρύπανση” της γλώσσας μας. Ας σκεφτούμε πως, χωρίς να υπάρχει ακόμα στενή, έντονη, επαφή και υποχρέωση παράλληλης γνώσης και χρήσης των ξένων γλωσσών, η ελληνική κατακλύζεται ήδη από σωρεία των businessman, barman, sportsman, cameraman κλπ, που δημιουργούν συχνά την εντύπωση ανάμεικτης γλώσσας. Ας θυμηθούμε ακόμα τον καταγιισμό που υφίσταται ήδη η γλώσσα μας στο χώρο ονομασιών με μιμήσεις του τύπου πλυνηρέξ, αφρολέξ κλπ,

που με φρίκη φέρνει στο νου την τραγική προφητεία του Σεφέρη πως αν συνεχίσουμε την κακοποίηση της γλώσσας θα φτάσουμε μια μέρα να λεγόμαστε ...Ελληνές. Και όλα αυτά σε μία περίοδο όπου η επίδραση των ξένων γλωσσών, από πλευράς χρήσεως, είναι περιορισμένη. Γεγονός επίσης αποτελεί και η διείσδυση των αγγλικών από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια και οφειλόταν στη πολιτική επικράτηση των μεγάλων “δυτικών” δυνάμεων Αγγλία, Αμερική.

Οι θέσεις του Γ. Μπαμπινιώτη στηρίζονται σαφώς σε φιλοσοφικές ή γλωσσολογικές θεωρήσεις. Επίσης, οι θέσεις και η επιμονή του στο θέμα της ιστορικής συνέχειας στηρίζεται από το έργο των γλωσσολόγων που θεωρούν πρωταρχικό μέλημα τη διαχρονική θεώρηση της γλώσσας ως βασικό συστατικό του αξιακού χαρακτήρα της.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Όπως επανειλημμένως, γραπτά και προφορικά, έχει προταθεί (μάλιστα προ ετών αναγγέλθηκε κάποια σχετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών, χωρίς όμως να δοθεί συνέχεια), θα πρέπει το ταχύτερο να συσταθεί ένα συμβουλευτικό σώμα, από ακαδημαϊκούς, πανεπιστημιακούς καθηγητές και άλλους ειδικούς επιστήμονες με βαθιά γνώση και ευαισθησία για τη γλώσσα, που θα έχει ως έργο της να προτείνει λέξεις και επιστημονικούς όρους πλασμένους μέσα από την ελληνική γλώσσα ή προσαρμοσμένους στους κανόνες λειτουργίας της, έτσι ώστε να βοηθούνται πρακτικά και αποτελεσματικά αυτοί που τώρα αναγκάζονται να χρησιμοποιούν ξένες λέξεις και όρους, ελλείψει αντιστοίχων ελληνικών- που δεν μπορούν, φυσικά, να πλάσουν οι ίδιοι. Μέριμνα της Πολιτείας πρέπει να είναι εν συνεχεία, να γενικεύσει τη χρήση αυτών των λέξεων, με την καθιέρωση της χρήσης τους στη διοίκηση, την εκπαίδευση και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Ένα δεύτερο μέτρο που είναι ανάγκη αλλά και μακροπρόθεσμος τρόπος προφύλαξης από ξενικές γλωσσικές επιδράσεις είναι, βεβαίως, η καλύτερη- βαθύτερη και συστηματικότερη- διδασκαλία της γλώσσας μας στο σχολείο. Αν διδαχθούμε σωστά και γνωρίσουμε σε βάθος τη νεοελληνική μας γλώσσα, η οποία έχει κληρονομήσει όλα τα προτερήματα της μακραίωνης παράδοσης και καλλιέργειας που διακρίνει τη γλώσσα μας (μεγάλη ευχέρεια στην παραγωγή και στη σύνθεση, πλούσιο λεξιλόγιο με παραγωγικότερες ρίζες και συγχρόνως, δυνατότητες θαυμαστής ακριβολογίας και δηλώσεως λεπτών σημασιολογικών αποχρώσεων), δεν θα έχουμε καμιά δυσκολία να εκφράσουμε οποιαδήποτε έννοια.

Επίσης, απ' όλα τα μέλη της Κοινότητας πρέπει να γίνει σεβαστή η αρχή, δημοκρατικό μαζί και επιστημονικό αξίωμα, πως δεν υπάρχουν πρώτες και δεύτερες σε αξία γλώσσες, καλύτερες και χειρότερες, πλούσιες και φτωχές. Κάθε γλώσσα, παρά την τυπολογική της διαφορά από τις άλλες, μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες επικοινωνίας των φορέων της με πληρότητα, σαφήνεια και αυτάρκεια. Ο μύθος της υπεροχής ορισμένων γλωσσών βαδίζει στα ίδια ύποπτα και επικίνδυνα χνάρια της υπεροχής ορισμένων λαών... Η σύγχρονη γλωσσολογία έχει από καιρό διαλύσει τις ηθελημένες ή αθέλητες αυτές πλάνες. Η επάρκεια κάθε ανθρώπινης φυσικής γλώσσας είναι δεδομένη. Ως προς την Κοινότητα, οι πολίτες των κρατών-μελών που θα ζήσουν σε αυτή είναι σωστό να επιδιώξουν- και να διευκολυνθούν- να μάθουν μία ή περισσότερες από τις γλώσσες της Κοινότητας. Μαθαίνοντας νέες γλώσσες μπαίνουμε σε νέους κόσμους, γνωρίζουμε καλύτερα τους ανθρώπους, συνδεόμαστε βαθύτερα και ειλικρινέστερα με τους φορείς των γλωσσών- με τα μέλη της Κοινότητας.

Τέλος, για να αντιμετωπιστούν υπεύθυνα, μεθοδικά, συνολικά και αποτελεσματικά όλα αυτά τα από μακρού συσσωρευμένα προβλήματα της ελληνικής γλώσσας, προτείνεται η ίδρυση ενός “Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας”, ενός ειδικού φορέα στην Ελλάδα

επιχορηγούμενου γενναία από το Κράτος, με πλήρη διοικητική αυτοτέλεια και δυνατότητα αναλήψεως ευρύτερων πρωτοβουλιών. Το “Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας”, με έδρα την Αθήνα, για να μπορεί να βρίσκεται σε άμεση επαφή και συνεργασία με αρμόδια Υπουργεία και φορείς, θα λειτουργεί ως επίσημο συντονιστικό όργανο, προβάλλοντας κάθε προσπάθεια προαγωγής των σπουδών της ελληνικής γλώσσας στο εξωτερικό και βελτίωσης της ποιότητας της ελληνικής γλώσσας στο εσωτερικό. Το Κέντρο αυτό θα μπορεί να επιτελέσει για την ελληνική γλώσσα ό,τι κάνουν ανάλογα ιδρύματα άλλων χωρών για τις αντίστοιχες γλώσσες: το Βρετανικό Συμβούλιο για την αγγλική γλώσσα, το Ινστιτούτο Goethe για τη γερμανική, το Γαλλικό Ινστιτούτο για τη γαλλική κ.ο.κ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Η σύγχρονη Ελληνική γλώσσα αναπτύσσεται ραγδαία στις μέρες μας, και στα χρόνια που θα ακολουθήσουν ακόμη περισσότερο. <<Τρέχει >> λιγγωδώς ανυποστήρικτη κατά κανόνα και αγωνιά να δηλώσει τις εκατοντάδες όρων και λέξεων που επιβάλλουν η σύγχρονη τεχνολογία, οι ασύλληπτοι ρυθμοί εξέλιξης των επιστημών και οι πολλαπλές επινοήσεις που μπαίνουν καθημερινά στη ζωή μας. Η <<κοινωνική Ελληνική>>, οι χιλιάδες μεταφρασμένων κοινοτικών κειμένων και οι ποταμοί πληροφοριών που μεταφέρονται μέσα από αυτά διαμορφώνουν κι αυτά νέα κατά-σταση στη γλώσσα μας. Αφού η Ελλάδα δεν είναι παραγωγός τεχνολογίας και αφού δεν βρίσκεται στην πρωτοπορία των επιστημών, είναι υποχρεω-μένη να παρακολουθεί εκ των υστέρων και να προσπαθεί να δηλώσει ελληνικούς όρους και λέξεις που πρωτοεμφανίζονται σε ξένες γλώσσες, ιδίως στην Αγγλική. Πόσο σωστά, αποτελεσματικά και μακροπρόθεσμα έχουμε οργανώσει την κάλυψη των νέων αυτών γλωσσικών αναγκών, που των 21ο αιώνα θα πολλαπλασιάζονται όλο και περισσότερο; Υπάρχει οργανωμένος φορέας που να αντιμετωπίζει συνολικά, υπεύθυνα και συ-στηματικά τις ανάγκες απόδοσης των ξένων όρων και λέξεων; Όχι. Όλα γίνονται εκτός ελάχιστων χώρων αποσπασματικά και εκ των ενόντων. Κι όμως δεν υπάρχει πιο άμεση ανάγκη και καλύτερη άμυνα της γλώσσας μας στους ξενισμούς από τη θέσπιση ενός τέτοιου φορέα. Η ευχάριστη ε-ξαιρετικά παρήγορη πλευρά είναι ότι τα τελευταία χρόνια άρχισαν να βλέπουν το φως αξιόλογα έργα για τη γλώσσα μας: Λεξικά, Γραμματικές, Βοηθήματα.

Η διεθνής ορολογία είναι κατά τα 2/3 ελληνική ή ελληνογενής. Αλλά και στο λοιπό λεξιλόγιο των γλωσσών της Κοινότητας, η παρουσία της Ελληνικής είναι έντονη και βαθιά ριζωμένη στην καθημερινή επικοινωνία των ανθρώπων, είτε μιλούν για democracy είτε για architecture, για egoi-sm ή για photograph, ή για politics ή, ακόμη, και για paradox και mystery.

Η ελληνική γλώσσα στο διαδίκτυο

Τι γλώσσα μιλάει το Internet; Το ερώτημα είναι καίριο, ιδίως αν αναλογισθεί κανείς την αλματώδη εξέλιξη του Διαδικτύου, που τείνει πλέον να «αγκαλιάσει» τον πλανήτη ολόκληρο. Αν ο κυβερνοχώρος πρόκειται πράγματι να αποτελέσει πεδίο ανταλλαγής πληροφοριών, προσφοράς εκπαιδευτικών ευκαιριών και αναζήτησης εργασίας, η γλώσσα ορίζει σαφώς τις δυνατότητες πρόσβασης στις «ηλεκτρονικές σελίδες» και στους πολυσύχναστους κόμβους του. Για όσους έχουν απορίες, το Internet μιλάει αγγλικά. Αγγλόφωνο είναι, σύμφωνα με τα υπάρχοντα στατιστικά στοιχεία, το 85% των κόμβων του Διαδικτύου. Ακολουθούν οι πείσμονες Γάλλοι με 2%, ενώ όλες οι άλλες γλώσσες, συμπεριλαμβανομένων της ισπανικής, της γερμανικής και της ιταλικής, απειλούνται με εξαφάνιση από τον κυβερνοχώρο. Προφανώς, ο «γενναίος νέος κόσμος» της πληροφορικής ωθεί τις γλωσσικές ανισότητες στα άκρα, η δε αγγλική είναι η αδιαφιλονίκητη lingua franca της εποχής της πληροφορίας. Η εξέλιξη αυτή δεν είναι παράδοξη: η ανάπτυξη του κυβερνοχώρου είναι κατά μείζονα λόγο αμερικανική υπόθεση.

Τι σημαίνουν όλα αυτά για μια γλώσσα σαν την ελληνική; Όχι και πολλά πράγματα. Σε

τελική ανάλυση, τι είχαμε και τι χάσαμε; Ελληνικά μιλούν μόλις 15 εκατ. άνθρωποι αν προσθέσει κανείς τους Ελλαδίτες με τους Έλληνες της Διασποράς. Ομολογουμένως, ο κυβερνοχώρος δεν μπορεί να κάνει χειρότερη αυτήν την κατάσταση. Αντιθέτως, σύμφωνα με μια παράξενη λογική, φαίνεται να βελτιώνει κατ' αρχάς τη θέση μας και να παρέχει αξιόλογες ευκαιρίες. Μιλώντας το 1997 προς «Το Βήμα» δύο ελληνόφωνοι «προφήτες» του κυβερνοχώρου, που δεν χρειάζονται συστάσεις, υπέδειξαν τις ευκαιρίες για την Ελλάδα στα «νέα σύνορα» της πληροφορικής. Πρώτος ο Νικόλας Νεγκροπόντε, ιδρυτής και επικεφαλής του Media Lab στο MIT, παρατήρησε ότι «η ψηφιακή εποχή είναι ό,τι πρέπει για την Ελλάδα». Ο Νεγκροπόντε επεσήμανε ότι, από πολιτισμική άποψη, η παγκοσμιοποίηση που ευαγγελίζεται το Δίκτυο έρχεται γάντι στον οικουμενισμό της ελληνικής κουλτούρας. Από τεχνολογική άποψη, το Internet θα ενώσει Ελλαδίτες και αποδήμους. Ανάλογη άποψη έχει και ο διευθυντής του Εργαστηρίου της Επιστήμης των Υπολογιστών του MIT Μάικλ Δερτούζος: «Η Ελλάδα μπορεί σε έναν ή δύο αιώνες να μετατραπεί από φυσικά δεμένη χώρα της Μεσογείου στο ελληνικό δικτυωτό έθνος», επεσήμανε.

Αν ο κυβερνοχώρος «ξαναζεσταίνεται» το όραμα μιας οικουμενικής Ελλάδας, ακόμη και η υπάρχουσα δικτύωση του Internet βοηθά τη χώρα μας να βγει από την απομόνωση της γλωσσικής περιφέρειας. Στην «ηλεκτρονική δημοκρατία» του Διαδικτύου υπάρχει θέση για όλους. Από το υπουργείο Εξωτερικών και τις εφημερίδες ως τους εκπαιδευτικούς οργανισμούς, τις επιχειρήσεις και τους ιδιώτες, η Ελλάδα έχει εξορμήσει στο Internet και είναι προσβάσιμη με το πάτημα ενός κουμπιού στα τερματικά όλου του κόσμου. Βεβαίως, οι ελληνικές «ηλεκτρονικές σελίδες» έχουν συχνά και αγγλόφωνες εκδοχές. Ακόμη περισσότερο: οι ελληνικές γραμματοσειρές δεν είναι πάντα διαθέσιμες. Είναι μια πραγματικότητα γνώριμη σε όσους χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Προκειμένου να είναι βέβαιος κανείς ότι το e-mail που αποστέλλει θα είναι αναγνώσιμο, είναι υποχρεωμένος να προσφύγει σε λατινικούς χαρακτήρες. Οπότε οι επιλογές είναι δύο: είτε θα πρέπει να το διατυπώσει απευθείας στα αγγλικά είτε να καταφύγει στα Greeklish: «Sou grafw, mou grafeis». Πρόκειται για λύση όχι ιδιαίτερα καλαίσθητη αλλά, εν πάση περιπτώσει, χρηστική.

Εν τούτοις, το μέλλον υπόσχεται πολύ περισσότερα. Η απομόνωση των λεγομένων «μικρών» γλωσσών, ανάμεσά τους και της ελληνικής, ενδέχεται να πάψει να υφίσταται στον κυβερνοχώρο. Τα εργαλεία αναζήτησης νέας γενιάς, όπως ο «Language Identifier» της Novell, έχουν την ευχέρεια να εργάζονται σε περισσότερες γλώσσες. Παράδειγμα: πληκτρολογείτε στη θυρίδα αναζήτησης το όνομα της υψιφώνου Μαρίας Κάλλας στα αγγλικά. Ο «Language Identifier» εντοπίζει σχετικά λήμματα, κόμβους ή βάσεις δεδομένων σε δεκαπέντε γλώσσες: δανικά, ολλανδικά, αγγλικά, φινλανδικά, γαλλικά, γερμανικά, ελληνικά, ινδονησιακά, ιταλικά, νορβηγικά, πορτογαλικά, ρωσικά, ισπανικά, σουηδικά και τουρκικά. Το προαναφερθέν εργαλείο, που αναφέρεται ως «ηλεκτρονικός ντετέκτιβ γλωσσών», αρκεί να «διαβάσει» τρεις μόλις λέξεις από ένα κείμενο για να αναγνωρίσει τη γλώσσα στην οποία είναι γραμμένο και να εργασθεί σε αυτήν. Αυτονοήτως, η αναζήτηση και η εύρεση πηγών γνώσης αποκτούν εντελώς διαφορετικές διαστάσεις. Αλλά αυτή είναι μόνον η αρχή. Γλωσσολόγοι και προγραμματιστές εργάζονται πυρετωδώς εδώ και τριάντα χρόνια ώστε να βάλουν την πληροφορική στην υπηρεσία της μετάφρασης. Η πρόοδος που έχει σημειωθεί είναι υπολογίσιμη και υπάρχουν ήδη υπηρεσίες, όπως η αμερικανική Gobalink, που παρέχουν αυτοματοποιημένη μετάφραση των «σελίδων» του World Wide Web.

Ασφαλώς, «η ευκρινής θέα δεν πρέπει να συγχέεται με την κοντινή απόσταση». Η αυτόματη ηλεκτρονική απόδοση της μιας γλώσσας στην άλλη είναι «ορατή» ως προοπτική, όχι όμως και διαθέσιμη προς το παρόν. Το «ζώο της γλώσσας», κατά την έκφραση ενός βρετανού εκδότη, δεν θα δαμαστεί εύκολα από την πληροφορική. Όταν θέλουν να διασκεδάσουν και να χαλαρώσουν λίγο, προγραμματιστές και γλωσσολόγοι εισάγουν στους ηλεκτρονικούς Φρανκενστάιν της μετάφρασης τις πρώτες παραγράφους αριστουργημάτων

της κλασικής λογοτεχνίας. Τα αποτελέσματα είναι συνήθως κωμικά: άλλο η πρακτική γλώσσα των οικονομικών συναλλαγών, άλλο η περίπλοκη έκφραση του «Οδυσσέα» του Τζέιμς Τζόις ηλεκτρονική μετάφραση του οποίου παρουσίαζαν σε σχετικό δημοσίευσμά τους οι «Financial Times».

Συμπερασματικά, μπορεί κανείς να παρατηρήσει ότι ο κυβερνοχώρος ενισχύει μεν δραματικά την παγκόσμια κυριαρχία της αγγλικής, ιδίως απέναντι σε γλώσσες που εννοούν να την ανταγωνίζονται, όπως η ισπανική και η γαλλική· **σε «μικρότερες» όμως γλώσσες, όπως η ελληνική, παρέχει μοναδικές ευκαιρίες και αποτελεί πρόκληση με κυριότερο δέλεαρ την έξοδο από την απομόνωση και την εξόρμηση στον χαώδη ωκεανό της παγκόσμιας κοινωνίας της πληροφορίας.**

Όσο η Αγγλική είναι μία γλώσσα που οι περισσότερες λέξεις της είναι δανεικές από την Ελληνική. Οι ίδιοι οι Αμερικανοί δημιούργησαν το «Hellenic Quest» που είναι ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικής εκμάθησης της Ελληνικής που το CNN άρχισε να διανέμει παγκοσμίως και προορίζεται σε πρώτο στάδιο για τους αγγλόφωνους και τους ισπανόφωνους.

Μιλώντας γι' αυτό ο καθηγητής Μπρούνερ είπε: Σε όποιον απορεί γιατί τόσα εκατομμύρια δολάρια για τη αποθησαύριση των λέξεων της Ελληνικής απαντούμε: Μα πρόκειται για τη γλώσσα των προγόνων μας. Και η επαφή μας μ' αυτούς θα βελτιώσει τον πολιτισμό μας.

Οι υπεύθυνοι του προγράμματος υπολογίζουν ότι οι ελληνικοί λεκτικοί τύποι θα φτάσουν στα 90 εκατομμύρια, έναντι 9 εκατομμυρίων της λατινικής.

Με άλλα λόγια, η Ελληνική γλώσσα είναι η μόνη γλώσσα της οποίας οι λέξεις έχουν πρωτογένεια, ενώ σε όλες τις άλλες, οι λέξεις είναι συμβατικές, σημαίνουν δηλαδή κάτι, απλώς επειδή έτσι «συμφωνήθηκε» μεταξύ εκείνων που τη χρησιμοποιούν.

Γεωμετρία= γη+μετρώ, προφητεία=προ+φάω, άνθρωπος=ο άναρθρων (ο αρθρώνων λόγο).

Έχουμε δηλαδή αιτιώδη σχέση μεταξύ λέξεως – πράγματος, πράγμα ανύπαρκτο στις άλλες γλώσσες. Και τούτο επειδή η Ελληνική έχει **Μαθηματική Δομή** που επιτρέπει την αρμονική γεωμετρική τους απεικόνιση. Ιδιαίτερως χρήσιμα είναι τα ελληνικά προσφύματα όπως: ΤΗΛΕ=TELE, ΛΑΝΔΗ=LAND, ΓΕΩ=GEO, ΜΙΚΡΟ=MIKRO, ΔΙΣΚΟ=DISK, και άλλα πολλά.

Η Αγγλική γλώσσα έχει 490.000 λέξεις από τις οποίες 41.615 είναι από την Ελληνική γλώσσα (βιβλίο Γκίνες).

Η Ελληνική με τη μαθηματική δομή της είναι η γλώσσα της πληροφορικής και της νέας γενιάς των εξελιγμένων υπολογιστών, διότι μόνο σ' αυτήν δεν υπάρχουν όρια (Μπιλ Γκέιτς, Microsoft).

Η Ελληνική και η Κινεζική, είναι οι μόνες γλώσσες με συνεχή ζώσα παρουσία από τους ίδιους λαούς και στον ίδιο χώρο εδώ και 4.000 χρόνια. Όλες οι γλώσσες θεωρούνται κρυφοελληνικές, με πλούσια δάνεια από τη μητέρα των γλωσσών, την Ελληνική (Francisco Adrados, γλωσσολόγος).

Είναι μύθος επίσης ότι τα νέα μέσα δεν «σηκώνουν» Ελληνικά. Και γραμματοσειρές υπάρχουν και τα διεθνή πρότυπα για την ηλεκτρονική χρήση της ελληνικής γλώσσας (στη μονοτονική και στην πολυτονική γραφή της).

Παρά τις διεθνείς προσπάθειες ελέγχου των ψηφιακών προϊόντων, η ψηφιοποίηση, ιστορικά συνδέεται με την ελεύθερη διακίνηση και χρήση. Από την άποψη αυτή, ο σοβαρότερος παράγοντας που συγκρατεί την ψηφιοποίηση είναι τα κακώς εννοούμενα εκδοτικά συμφέροντα. Ορισμένοι εκδότες θεωρούν ότι θα χάσουν χρήματα, αν τα βιβλία που κάποτε εξέδωσαν ή αυτά που θα μπορούσαν να εκδώσουν, ψηφιοποιηθούν. Αντιμετωπίζουν την ψηφιοποίηση σαν απειλή για τα μελλοντικά κέρδη τους.

Επιπλέον, η επιβολή μεταγενέστερων « εκδοτικών» δικαιωμάτων σε κείμενα της νεοελληνικής γραμματείας απαλλαγμένα από πνευματικά δικαιώματα διαρκώς μεταθέτει τη δυνατότητα «απελευθέρωσής» τους. Γι' αυτούς τους λόγους οι **Ισπανοί** Ευρωβουλευτές ζήτησαν να καθιερωθεί η Ελληνική ως η επίσημη της Ευρωπαϊκής Ένωσης διότι το να μιλά

κανείς για Ενωμένη Ευρώπη χωρίς την Ελληνική είναι σα να μιλά σε ένα τυφλό για χρώματα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Πολλά μπορούν να γίνουν, εκτός από ένα: να αφήσουμε, όπως σήμερα, την Ελληνική γλώσσα να πορεύεται μόνη και αβοήθητη σ' έναν κόσμο που, και στο τομέα της γλώσσας, οργανώνεται διεθνώς όλο και πε-ρισσότερο για να αντιμετωπίσει τις σύγχρονες προκλήσεις.

Ο Σεφέρης γράφει κάπου ότι η Ελληνική γλώσσα «για καλό ή για κακό είναι από τις πιο συντηρητικές γλώσσες του κόσμου».Ενώ βυθίζεται στα βάθη 40 αιώνων, προσθέτουμε εμείς, η σύγχρονη Ελληνική έχει μία ευρύτερα αναγνωρισμένη συνέχεια και συνοχή, μία στενή λεξιλογική και δομική σχέση με τις παλιότερες ιστορικές μορφές της, ακόμη και με την αρχαία Ελληνική.Αυτό σημαίνει ότι επιβεβαιώνεται ιστορικά ότι η Ελληνική 40 αιώνες τώρα χωρίς διακοπή και επιβιώνει και εξελίσσεται δυναμικά και λειτουργεί αυτόνομα όπως κάθε άλλη ζωντανή γλώσσα.Το γεγονός αυτό είναι και η πιο αντικειμενική απάντηση στο ερώτημα: Ποια θα είναι η πορεία της Ελληνικής στον 21ο αιώνα;

Είναι πραγματικά πολύ ενδιαφέρον και τονωτικό για το ηθικό μας, αλλά και για να αναλογιστούμε ίσως ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό, όποια θέση κι αν κατέχουμε, να αγαπάμε και να καλλιεργούμε αυτή τη γλώσσα στην οποία ίσως και να χρωστάμε όλη μας την ύπαρξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βαλτέρ ,Ενριέτ (1994)<<Η Περιπέτεια των Γλωσσών της Δύσης>> ,Εκδόσεις Ενάλιος, Αθήνα.

Γ.Βελούδης (Το Μέλλον της Ελληνικής Γλώσσας) Ελευθεροτυπία (23 Αυγούστου 2008)

Γκαλέας Θ , Κατσάνος Δ. , Γκαλέα Β. ,Γκαλέα Ε. , Επιθεώρηση υγείας , Μάρτιος – Απρίλιος 1996. Η αναγκαιότητα της χρήσης της Ελληνικής Ιατρικής. Ορολογία, όπως αποδεικνύεται στην πράξη παγκοσμίως .

Δ. Μητρόπουλος <<Η Ελληνική Γλώσσα στο δίκτυο , ευκαιρία για έξοδο από την απομόνωση

Θεοδώρου Κ Βασίλης, όλος ο κόσμος μιλάει ελληνικά

Κοντός Παναγιώτης , Η ελληνική γλώσσα του 5^{ου} αιώνα π.χ. , Αττική Διάλεκτος

Κωνσταντινίδη Ε. Αριοτεΐδη (2001), η οικουμενική διαστροφή της ελληνικής γλώσσας , Θεσσαλονίκη

Μπαμπινιώτης Γ <<Η Γλώσσα ως Πρόσβαση στον Πολιτισμό>> από την εφημερίδα “Το βήμα” (02/07/2006)

Μπαμπινιώτης Γ. 1998. Συνοπτική Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας

Μπαμπινιώτης Γ.(1994)Αθήνα (Ελληνική γλώσσα ΠΑΡΕΛΘΟΝ-ΠΑΡΟΝ-ΜΕΛΛΟΝ) Ελληνικό Αρχείο.

Οδυσσεάς Ελύτης (<<Τα Δημόσια και τα Ιδιωτικά>> ,<< Άξιον Εστί >>

Παπαμαρινόπουλος Σ. <<Μc LUHAN “Derrick De Kereck hove >>

Σέρρας Στέλιος. << Ένας Εν-Δια-Φέρων , Δια-Φορετικός Δια-Νοητικά, Δια-Λογισμός (19/05/2008)

Στουπή Μ.<< Η Ελληνική γλώσσα ρίζα της μουσικής του κόσμου >> (01/09/2005)

Τσολάκης Χ. Γλώσσα , Σκέψη και πολιτισμός

Χατζηκωνσταντής Αντώνιος (1931)<<Ο Αρχαιοελληνικός Ιστός εις την Βασικήν Δομήν των Ευρωπαϊκών Γλωσσών>>, Εκδόσεις Ελεύθερη Σκέψις , Αθήνα.

www.inioxos.gr

www.akonstantinidis.gr

www.kairatos.com.gr

www.myriobiblos.gr

www.pare-dose.net

Ευχαριστήριο

Ευχαριστούμε θερμά τον κ. Ιωάννη Λαμπρινάκο, σύμβουλο αγγλικής γλώσσας, για την συμβολή του στην ενημέρωση μας πάνω στο θέμα της ερευνητικής μας εργασίας.